

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Lisabonská smlouva a její ratifikace v České republice

The Lisbon Treaty Ratification in the Czech Republic

Student:

Nela Vavračová

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Milena Medková

Ostrava 2010

Obsah

1	Úvod	8
2	Vývoj integračních procesů v Evropě	10
2.1	<i>Období po 2. světové válce</i>	<i>10</i>
2.2	<i>Počátky evropské integrace až do konce 60. let 20. století.....</i>	<i>11</i>
2.2.1	Schumannův plán	12
2.2.2	Evropské společenství uhlí a oceli	12
2.2.3	Římské smlouvy	13
2.2.4	Slučovací smlouva.....	15
2.3	<i>Období 70. let a 80. let 20. století.....</i>	<i>16</i>
2.3.1	Jednotný evropský akt	16
2.4	<i>Období 90. let 20. století.....</i>	<i>18</i>
2.4.1	Smlouva o Evropské unii	18
2.4.2	Amsterodamská smlouva	20
2.5	<i>Současné období 21. století.....</i>	<i>21</i>
2.5.1	Niceská smlouva	21
2.5.2	Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu	22
3	Právo Evropské unie.....	23
3.1	<i>Lisabonská smlouva.....</i>	<i>25</i>
3.2	<i>Rozhodovací procedury.....</i>	<i>27</i>
3.2.1	Konzultace.....	27
3.2.2	Spolupráce	28
3.2.3	Souhlas	28
3.2.4	Spolurozhodování.....	29
3.3	<i>Institucionální změny podle Lisabonské smlouvy</i>	<i>30</i>
3.3.1	Evropská rada	30
3.3.2	Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.....	32
3.3.3	Evropská komise	32
3.3.4	Evropský parlament.....	33
3.3.5	Rada EU	34
3.4	<i>Další změny podle Lisabonské smlouvy</i>	<i>37</i>

4	Ratifikace Lisabonské smlouvy v České republice	42
4.1	<i>Německo</i>	43
4.2	<i>Irsko</i>	44
4.3	<i>Polsko</i>	47
4.4	<i>Česká republika</i>	48
5	Závěr	52
	Seznam použité literatury	54
	Seznam zkratk	59
	Seznam příloh	60

1 Úvod

Evropská unie představuje integrační seskupení, které se postupně vyvíjí už od konce druhé světové války. Během svojí takřka šedesátileté existence si Evropská unie prošla několika významnými milníky, které měly zásadní vliv na její další integrační proces. Hlavním cílem této bakalářské práce je popis ratifikačního procesu Lisabonské smlouvy v České republice a zhodnotit postoje a názory společnosti na danou smlouvu. Před analýzou stanoveného cílu, jsem se zabývala nejdůležitějšími smlouvami, které byly vyjednány a schváleny od začátku integračního procesu až do současnosti. Definovala jsem, na jakém právním systému Unie funguje a jak se změní její fungování se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost.

V první kapitole je nastíněn integrační vývoj Evropské unie s nejdůležitějšími smlouvami, které měnily nejenom přesun pravomocí na nadnárodní úroveň ve vybraných oblastech, ale vždy reagovaly na nutnosti vyplývající z měnící se situace jak na evropském kontinentě, tak i ve světě. Cílem této kapitoly je popsání smluv, na kterých Evropská unie staví svůj integrační proces, který členské státy vedl k další přeměně společenství a k postupnému rozšiřování o další státy Evropy.

Ve druhé kapitole charakterizují právní systém Evropské unie. Zabývám se i rozhodovacími procedurami, kterými orgány EU rozhodují o dalším vývoji a směřování Unie. Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost 1. prosince 2009, přinesla řadu zásadních změn v charakteru práva EU a reformuje fungování hlavních institucí. Cílem této kapitoly je popsat hlavní změny, které Lisabonská smlouva přinesla. Velkou pozornost věnuji především změnám, jako jsou např. získání větší pravomoci vnitrostátních parlamentů zapojit se do evropského rozhodování, zavedení evropské občanské iniciativy nebo vytvoření nových funkcí v čele EU.

V poslední kapitole jsem se zaměřila na události, které vedly k vytvoření Lisabonské smlouvy a k jejímu schválení členskými státy Evropské unie. Smlouva byla zpracována za německého předsednictví v Radě a představuje kompromis pro všechny členské země EU. Dokončený návrh smlouvy byl podepsán 13. listopadu 2007 v Lisabonu. Aby mohla Lisabonská smlouva vejít v platnost, byla nutná ratifikace všemi sedmadvaceti státy EU. Způsob, jakým budou státy Lisabonskou smlouvu ratifikovat, si zvolily podle svých vnitrostátních předpisů. Obava z opakovaného neúspěchu, který začal Smlouvou zakládající

Ústavu pro Evropu, byla natolik silná, že se představitelé států rozhodli, ratifikovat smlouvu parlamentní cestou. Jedinou zemí v EU, kde se o Lisabonské smlouvě rozhodovalo referendem, bylo Irsko. V Irsku je ratifikace jakékoliv smlouvy, pozměňující irskou ústavu, podmíněna referendem. Právě tato země byla jedinou zemí, která se v prvním referendu k Lisabonské smlouvě postavila zamítavě. Dále jsem se zaměřila na země, ve kterých byla ratifikace Lisabonské smlouvy komplikovanější a těmi byly Německo, Irsko, Polsko a Česká republika.

2 Vývoj integračních procesů v Evropě

Novodobá historie mluví o počátcích evropské integrace od 50. let 20. století, ale první otázky o integraci evropského kontinentu byly položeny už mnohem dříve. Začátky evropské integrace byly spojovány s touhou nejrozličnějších vládců či kmenů získat větší území či moc, proto v raných milnících evropské integrace nemůžeme mluvit o pokusech sbližovat evropské národy za účelem vzájemné spolupráce.

2.1 Období po 2. světové válce

Období po druhé světové válce posílilo tendence k integraci na evropském kontinentě. V období války došlo k výraznému politickému a ekonomickému oslabení evropských států a po její skončení k radikální změně v rozložení vojenských, politických a ekonomických sil ve světě i v Evropě ve prospěch USA a SSSR. V Evropě se proto začaly prosazovat staronové snahy vytvořit z ní jednotný celek, který by byl srovnatelný s USA. Spojené státy americké se staly pro Evropu v mnoha směrech vzorem, neboť bylo zřejmé, že se jako federální stát rozvinuly v celek s obrovským ekonomickým a politickým potenciálem, což vytvářelo příznivé podmínky pro jejich ekonomický růst a technický rozvoj, tak žádoucí i pro evropský kontinent.¹

Evropa, která byla těžce postižená válečnými událostmi, potřebovala naléhavě vylepšit svou hospodářskou situaci. Většina zemí čelila nedostatku potravin a dalších statků, nezbytných k životu, ale i surovin a strojů k obnovení a zajištění výroby. Výchozím bodem pro skutečnou hospodářskou obnovu Evropy se tak stalo odsouhlasení tzv. Marshallova plánu, jehož koncepce byla výsledkem úsilí administrativy amerického prezidenta Harryho S. Trumana. Jednalo se o projekt postavený na distribuci finanční a materiální pomoci. USA se snažili o hospodářskou obnovu evropského kontinentu a vytvořit na něm předpoklady, aby se tyto evropské země podílely na udržování světové bezpečnosti. Zastávali názor, že tohoto cíle lze dosáhnout pouze stabilní a ekonomicky silnou Evropou. Marshallův plán proto překračoval rozměr ekonomického programu a svým politickým rozměrem se stal významným

¹ ZLÝ, B. aj. *Integrační procesy ve světové ekonomice*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2004. 234 s. ISBN 80-248-0592-8.

mementem studené války. Úkolem Marshallova plánu bylo přimět evropské země k vzájemnému dialogu a spolupráci, což nebylo jednoduché, neboť šlo o národy ještě v nedávné době vůči sobě nepřátelské. Zásadní význam Marshallova plánu pro evropskou integraci nespočíval pouze ve finanční podpoře evropského hospodářství, ale důležitým faktorem americké pomoci bylo také stanovení podmínek její realizace. Američané usilovali o dosažení pokud možno trvalého účinku. Jejich pomoc byla proto prezentována jako „pomoc ke svépomoci“. Marshallův plán vyžadoval přesnou specifikaci evropských potřeb a vytvoření distribuční sítě ve formě mezinárodní organizace, která by pro USA znamenala dostatečnou záruku využití finanční i materiální pomoci. Vznik Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci, později OECD, měla představovat základ pro budoucí obchodní vazby a měla vytvářet předpoklady pro postupné odstraňování ochrannářských opatření mezi evropskými zeměmi.²

2.2 Počátky evropské integrace až do konce 60. let 20. století

Marshallův plán a následný vznik Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci, významnou mírou přispěly k zahájení ekonomické obnovy Evropy, nicméně stále se nejednalo o užší integrační vazby, o které usilovala především Francie a země Beneluxu. Nedořešená pozice Německa i nadále zůstávala hrozbou pro západoevropské země. Důležité bylo zamezení obnovy průmyslové a vojenské kapacity Německa, proto Francie upřela hlavní pozornost především na komodity se strategickým významem pro vojenský průmysl, kterými byla těžba uhlí a ocelářství. I přes rozdílné názory evropských zemí v oblasti integrace, přetrvávala snaha o obnovu hospodářství a o využití výhod plynoucích z velkého trhu. Do popředí se dostávala myšlenka vytvoření rozsáhlého evropského trhu, který by byl schopen podporovat konkurenceschopnost, stlačovat ceny a stimulovat hledání nových zdrojů a výrobních postupů.³

² FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

³ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

2.2.1 Schumannův plán

Situace po 2. světové válce se stala podnětem pro vypracování tzv. Schumanova plánu. Podle názvu by se mohlo zdát, že Schuman byl autorem tohoto plánu, avšak skutečným autorem byl Jean Monet, který již od roku 1946 stál v čele francouzského Vysokého plánovacího úřadu, což byla instituce zaměřená na podporu obnovy francouzského hospodářství. Schuman plán přednesl 9. května 1950 na zasedání francouzského kabinetu, který ho bez větších připomínek přijal. Cílem tohoto plánu bylo vytvoření společného trhu pro uhlí a ocel, který měl zabezpečit dosažení míru v Evropě, především mezi Francií a Německem jakožto tradičními válečnými nepřáteli. Schuman si byl vědom omezenosti vybrané oblasti spolupráce, přitom ale vyjádřil přesvědčení, že se má jednat jen o jeden z mnoha kroků, které povedou k vytvoření federativní struktury v Evropě. Bez ní si nedokázal představit dlouhodobě udržitelný mír. Členské státy se totiž podle této představy měly v nejrůznějších oblastech postupně čím dál více propojovat, až by míra jejich integrace dosáhla takového stupně, že by rozpoutání války mezi nimi představovalo významné ztráty pro každou z ekonomik. Důležitý byl také prvek nediskriminačního otevření trhu uhlí a oceli pro všechny zúčastněné státy. V tom lze spatřovat zárodek následného vytvoření jednotného trhu pro všechny průmyslové výrobky, nejen uhlí a ocel.⁴

2.2.2 Evropské společenství uhlí a oceli

Členství v navrhované organizaci, která měla propojit evropské trhy s uhlím a ocelí, bylo otevřeno pro všechny státy, které měly o takovou spolupráci zájem. Schumanův plán měl za cíl, udržet na evropském kontinentu mír, proto se předpokládalo, že o takovou spolupráci projeví zájem většina evropských zemí, které byly postiženy událostmi po 2. světové válce. Nejenom mír byl hlavním cílem, ale mezi společný jmenovatel patřila potřeba rekonstrukce zničené Evropy, která se týkala širokého spektra oblastí, především průmyslu, zemědělství, mezinárodního obchodu, infrastruktury, bydlení až po zajištění sociální funkce státu. Mezi zeměmi existovaly různé názory na intenzitu spolupráce a potřebu vytvoření nadnárodních orgánů, na něž by členské státy přenesly část svých pravomocí a to z důvodu rozdělení Evropy na západní kapitalistický blok a východní komunistický blok. Proto se Schumanova

⁴ KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

nabídka zúžila jen na státy západní Evropy. Smlouva definující výslednou podobu nově vzniklé organizace byla podepsána v Paříži 18. dubna roku 1951 mezi šestici evropských států a to Francií, Německem, Itálií, Belgií, Nizozemskem a Lucemburskem. Tato tzv. Pařížská smlouva, oficiálním názvem Smlouva o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli, byla uzavřena na dobu padesáti let, čímž se lišila od později uzavřených smluv, které již nebyly časově omezeny. Po ratifikačním procesu uskutečněným mezi zeměmi, vstoupila Smlouva o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli dne 27. července 1952 v platnost.⁵

ESUO bylo první organizací založenou na principu supranacionality, což je způsob rozhodovacího procesu na mezinárodní úrovni, kdy určitá část pravomocí je delegována na vzniklé nadnárodní orgány. Rozhodovací proces probíhá na základě většinového systému, nikoliv jednomyslně. Na základě Smlouvy o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli byly ustanoveny čtyři základní orgány: Vysoký úřad (později komise), Rada ministrů, Shromáždění (předchůdce dnešního parlamentu), Soudní dvůr.⁶

2.2.3 Římské smlouvy

Představitelé států dospěli k závěru, že integraci dalších hospodářských oblastí není možné realizovat za pomoci již existujících evropských organizací, proto se země sdružené ve Společenství rozhodly přenést jednání na půdu institucí ESUO. Hlavními otázkami i nadále zůstávala doprava, zemědělství, ale nově také výzkum a vývoj jaderné technologie. Motivem k vypracování návrhů na integraci sektoru atomové energetiky byla jak potřeba kontrolovat rozvoj této oblasti, tak také snaha podpořit výzkum, usměrňovat investice a společně stanovit a rozvíjet bezpečnostní záruky. V roce 1955 představitelé členských států ESUO pověřili jednáním tzv. Spaakův výbor. Ten v roce 1956 na úrovni ministrů zahraničních věcí potvrdil budování evropské organizace pro podporu a kontrolu jaderného výzkumu a společného trhu. Spaakův výbor předložil 29. května 1956 zprávu, v níž bylo navrženo vytvoření společného trhu, kterou schválilo také Shromáždění ESUO. Proto se mohlo přistoupit k jednání o samotném textu zakládajících smluv. Výslednými dokumenty se stala Smlouva o zřízení

⁵ KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

⁶ KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

Evropského hospodářského společenství a Smlouva o zřízení Evropského společenství pro atomovou energii, které byly podepsány 27. března 1957 v Římě. Od místa podpisu byl odvozen název pro tyto smlouvy, tzv. Římské smlouvy, které založily další dvě organizace, čímž evropské společenství zahrnovalo již tři samostatné subjekty. Jednou ze dvou nově vzniklé organizace bylo Evropské hospodářské společenství založené Smlouvou o zřízení Evropského hospodářského společenství, která byla podepsána 27. března 1957 v Římě a po schválení všemi členskými státy vstoupila v platnost 1. ledna 1958. Cílem Evropského hospodářského společenství bylo postupným sbližováním hospodářské politiky členských států podporovat v celém Společenství harmonický rozvoj hospodářské činnosti, nepřetržitý a vyrovnaný růst, větší stabilitu, urychlené zvyšování životní úrovně, jakož i těsnější vztahy mezi státy, které Společenství tvoří. Klíčovým úkolem bylo vybudování společného trhu s volným pohybem, tzv. čtyř svobod, tedy osob, služeb, zboží a kapitálu. Smlouva o EHS předpokládala dosažení společného trhu nejrychleji do dvanácti a nejpozději do patnácti let. Toto období bylo ve smlouvě rozděleno do tří čtyřletých cyklů. Přejít z jedné etapy do další podléhal souhlasu Rady ministrů.⁷

Úkolem zakládajících států bylo vytvoření celní unie umožňující pohyb průmyslového zboží. Smlouva počítala s odstraněním cel a kvantitativních omezení a díky všeobecné shodě obsahovala také časový harmonogram budování celní unie. Dokončit tento projekt se podařilo už o jeden a půl roku dříve než smlouva předpokládala a to 1. července roku 1968. Cla a kvóty při obchodu mezi členskými státy byly zrušeny a všechny státy Evropských Společenství uplatňují pro účely obchodu se třetími zeměmi společný celní sazebník. Členské země se rozhodly zřídit společné instituce, podílející se na řízení a rozhodování Společenství. Podoba orgánů, které řídily chod EHS byla zkonstruována podobně jako v případě ESUO a jednalo se o Komisi, Radu ministrů, Shromáždění a Soudní dvůr.⁸

⁷ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

⁸ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

Na základě stanovených cílů se státy EHS rozhodly přenést část svých rozhodovacích pravomocí na nadnárodní úroveň a to v těchto oblastech:

- Společná zemědělská politika a politika rybolovu
- Společná dopravní politika
- Politika ochrany hospodářské soutěže, daňová ustanovení, sbližování právních předpisů
- Hospodářská politika
- Sociální politika.⁹

Druhou organizací vzniklou na základě zprávy vytvořené Spaakovým výborem bylo Evropské společenství pro atomovou energii. Základ této organizace byl položen Smlouvou o zřízení Evropského společenství pro atomovou energii podepsanou 27. března 1957 v Římě. V platnost smlouva vstoupila 1. ledna 1958. Důvodem vzniku takové to smlouvy, bylo především vytvoření společného trhu s nukleárními materiály a podporovat jejich mírové využití. Vytvořením EURATOM dostaly evropské země usilující o rozvoj jaderného programu možnost vyvíjet společně technologie a budovat kompaktní jaderný potenciál. EURATOM se skládal ze čtyř základních institucí, které byly shodné s institucemi EHS a tvořily je Komise, Rada, Shromáždění a Soudní dvůr. Poslední dvě instituce byly společné pro ESUO, EURATOM a EHS.¹⁰

2.2.4 Slučovací smlouva

Evropská společenství byla spravována vlastními výkonnými a legislativními orgány, kterými byly Komise a Rada. Společné orgány byly pouze Shromáždění a Soudní dvůr. Členské země se dohodly na sloučení tří Komisí a tří Rad do jediné Komise Evropského společenství a jediné Rady Evropského společenství. Důvodem sloučení bylo snížení byrokracie, zefektivnění práce těchto institucí a snížení finančních nákladů na provoz

⁹ KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

¹⁰ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISNB 978-80-7325-180-2.

paralelně působících institucí a orgánů. Smlouva o zřízení společné Rady a společné Komise Evropských společenství byla podepsána 8. dubna 1965 a vstoupila v platnost 1. července 1967. Od té doby je pro všechny tři integrační organizace používáno společné označení Evropská společenství. Z mezinárodně-právního hlediska i nadále zůstávají jednotlivá společenství svými zakládajícími smlouvami oddělena.¹¹

2.3 Období 70. let a 80. let 20. století

Silný a dynamický rozvoj integračních procesů v 50. a 60. letech 20. století, který vedl k vytvoření celní unie a základů hospodářské unie mezi členskými státy EHS, resp. ES, byl vystřídán v 70. a začátkem 80. let obdobím stagnace. Faktory, které ovlivňovaly vývoj evropské integrace, můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupinou byly faktory vnitřní, především napjaté vztahy mezi členskými státy po dvojím francouzském vetu britského členství. Druhou skupinu tvořily faktory vnější, kterými byly jednak napjaté vztahy mezi zeměmi západní a východní – komunistické Evropy, ale také ropné šoky, které v různé míře pocítil celý svět.¹² Integrace se začala rozvíjet jen do šířky. Do ES byly přijímány nové státy, navíc však byl vlastní integrační proces ochromen stálým narůstáním nacionalismu a obnovováním protekcionistických praktik, mnoha kolizemi a rozpory mezi členskými státy, které vedli i ke vzniku několika krizí. To stále výrazněji signalizovalo nutnost přejít od procesu rozšiřování integrace opět k jejímu prohlubování, a to zásadním způsobem.¹³

2.3.1 Jednotný evropský akt

Proces stagnace v 70. letech byl zastaven až vyhlášením projektu jednotného vnitřního trhu. Pro Evropskou Komisi pod vedením Jacquese Delorse zůstává i nadále prioritou dokončení společného trhu, který je nezbytný pro jakýkoliv integrační posun, proto pod vedením britského komisaře pro obchod Arturem Cockfieldem, Komise vypracovala dokument – bílou

¹¹ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

¹² KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

¹³ ZLÝ, B. *Evropská unie v přelomovém období*. 1. vyd. Slezská univerzita v Opavě, 2002. 204 s. ISBN 80-7248-149-5.

knihu s názvem Dokončení vnitřního trhu, známý také jako tzv. Cockfieldova bílá kniha.¹⁴ Tento dokument představuje komplexní program, jehož náplň vedla ES k zásadnímu prohloubení dosavadního integračního procesu, k vytváření skutečného jednotného trhu, tj. trhu bez vnitřních hranic, který podle přijatého harmonogramu měl být – alespoň v zásadě – dovršen do konce roku 1992. Tato bílá kniha představuje program dalšího zásadního prohloubení integrace v rámci ES. Do práva Společenství byl Jednotný vnitřní trh zakotven jen ve formě směrnice Rady, která měla být dále rozpracována jednotlivými členskými státy. Tento zásadní dokument stál mimo primární zdroje komunitárního práva, právní kodifikace programu Bílé knihy byla provedena teprve přijetím tzv. Aktu o jednotné Evropě, též nazývaného Jednotný evropský akt, který byl podepsán 17. února 1986 a 1. července 1987 vstoupil v platnost.¹⁵

Smlouva o JEA zrušila překážky bránící vnitřnímu trhu (šlo o překážky technické, fyzické a fiskální), podpořila používání hlasování kvalifikovanou většinou na úkor jednomyslného a to z důvodu rozšíření ES z původních šesti na dvanáct zemí, kdy bylo mezi zeměmi mnohem obtížnější nalézt schodu. Dále ustanovila, že Rada je povinna konzultovat své návrhy s Evropským parlamentem a pokud ten měl zamítavé stanovisko k legislativním návrhům, Rada EU jej musela jednomyslně přehlasovat. Smlouvou o JEA vznikla nová instituce, Evropská rada, která je nejvyšším orgánem Společenství, v němž zasedají hlavy členských států a vlád.¹⁶

¹⁴ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

¹⁵ ZLÝ, B. *Evropská unie v přelomovém období*. 1. vyd. Slezská univerzita v Opavě, 2002. 204 s. ISBN 80-7248-149-5.

¹⁶ ZLÝ, B. *Evropská unie v přelomovém období*. 1. vyd. Slezská univerzita v Opavě, 2002. 204 s. ISBN 80-7248-149-5.

Oblast spolupráce ve Smlouvě o JEA oproti Smlouvě o založení EHS se rozrostla o tyto politiky:

- Hospodářská a měnová politika
- Výzkum a technologický rozvoj
- Ochrana životního prostředí
- Hospodářská a sociální soudržnost
- Evropská spolupráce v oblasti zahraniční politiky¹⁷

2.4 Období 90. let 20. století

90. léta 20. století patřila do významných milníků novodobé historie, které byly ovlivněné pádem komunistických režimů ve východní Evropě nebo sjednocením Německa po pádu berlínské zdi. Pro další vývoj evropské integrace byly tyto události důležitými, neboť Evropa si uvědomovala své další možnosti, nejen zvětšení trhu o další státy, ale také vytvořit ekonomicky a politicky silný subjekt, který by byl schopen uspět v celosvětové konkurenci. K tomu přispěla realizace koncepce jednotného vnitřního trhu, která byla dokončena v 1. pol. 90. let. Bylo zřejmé, že prohlubování ekonomické integrace je stále více závislé i na dosažení alespoň určité úrovně integrace v oblasti politické.

2.4.1 Smlouva o Evropské unii

Na zasedání Evropské rady uskutečněné 9. – 10. prosince 1991 v nizozemském Maastrichtu byl přijat dokument s názvem Smlouva o Evropské unii. Pro tento dokument se též používá název podle místa podpisu, tedy Maastrichtská smlouva. Smlouva vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Smlouva o EU přejmenovala Evropské hospodářské společenství na Evropská společenství a znamenala posun směrem k supranacionálnímu charakteru Společenství. Cílem Smlouvy o EU bylo vytvořit hospodářskou a měnovou unii. Tato smlouva vytvořila tzv. pilřřovou strukturu, která zastřeřila veřkerou dosavadní evropskou

¹⁷ KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

integrační činnost pod společným názvem EU. Mnohdy byla tato struktura kritizována pro svou nesrozumitelnost pro běžné občany, neboť i když byla rozdělena do tří stejně velkých pilířů, každý z nich měl jinou váhu. První pilíř fungoval na tzv. supranacionálním charakteru, kdežto zbývající dva pilíře na úrovni mezivládní.¹⁸

První pilíř byl pilířem nejstarším, nejrozsáhlejším a nejdůležitějším, protože spojoval agendu Evropských společenství, tedy ESUO, EHS a EURATOM, zahrnoval v sobě základní evropské politiky, např. jednotný vnitřní trh, zemědělskou politiku, politiku životního prostředí, regionální a strukturální politiku, hospodářskou a měnovou politiku, celní unii, transevropské dopravní sítě a taktéž nový pojem, který Maastrichtská smlouva zavedla a tím bylo občanství EU.¹⁹

Druhý pilíř Evropské unie zahrnoval všechny oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky, které na základě politické spolupráce vznikala postupně již od 70. let, ale oficiálně byla zakotvena až v Maastrichtské smlouvě. Tento pilíř fungoval na mezivládním charakteru, rozhodovací i výkonné pravomoci zůstávaly v rukou členských zemí a o většině záležitostí se rozhodovalo jednomyslně. Zásadní strategická rozhodnutí přijímaly hlavy členských států nebo jejich vlády na summitech Evropské rady. O provádění těchto politických rozhodnutí a každodenních záležitostí rozhodovala Rada EU. Oblasti zahrnuté ve druhém pilíři se týkaly např. udržování mírů, dodržování lidských práv a demokracie, pomoci třetím zemím, posilování bezpečnosti a ochrany, atd.²⁰

Třetí pilíř nesl název policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, což znamenalo věnovat pozornost oblastem, mezi které patřila policejní spolupráce, boj proti rasismu, boj proti obchodu s drogami a zbraněmi, organizovanému zločinu, terorismu, atd. Členské země koordinovaly spolupráci svých policejních, justičních a celních orgánů, spolupracujících prostřednictvím agentur Europol a Eurojust a postupně harmonizovaly své trestní právo. I třetí pilíř měl mezivládní charakter a nejdůležitějším orgánem byla Rada EU.²¹

¹⁸ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISNB 978-80-7325-180-2.

¹⁹ Internetové stránky o Evropské unii [online]. [cit. 27. 1. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=6&tema=44>>.

²⁰ Internetové stránky o Evropské unii [online]. [cit. 27. 1. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=6&tema=44>>.

²¹ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISNB 978-80-7325-180-2.

2.4.2 Amsterodamská smlouva

Hlavním důvodem svolání mezivládní konference o podpisu Amsterodamské smlouvy byla obecná revize Maastrichtské smlouvy, k níž se členské země zavázaly již v jejím textu a naplánovaly ji na rok 1996. Během přípravy programu konference byly za její hlavní body označeny příprava na rozšíření, příprava na zavedení jednotné měny a návrh nového víceletého rozpočtu EU. Amsterodamská smlouva byla podepsána 2. října 1997 a vstoupila v platnost 1. května 1999.²²

Změny, které Amsterodamská smlouva přinesla, byly především přesunutí ze třetího pilíře do prvního záležitosti vízové, azylové a přistěhovalecké politiky, celní a soudní spolupráce v občanskoprávních věcech. Do tohoto pilíře byly také začleněny Schengenské dohody o úplném odstranění kontrol na společných hranicích signatářských zemí. Další novinkou bylo v oblasti druhého pilíře zavedení funkce Vysokého představitele pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Jedním z důvodů bylo to, že oblastí zahraniční a bezpečnostní politiky se v EU zabývá jak Komise, tak i Rada, kdy předseda Rady EU se mění v půlročním rotačním cyklu. Proto byla potřeba určit jednoho člověka, který bude jednat jménem EU se třetími zeměmi. Úkolem Vysokého představitele pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku bylo přispívat k formulování, přípravě a realizaci rozhodnutí Rady týkající se SZBP. Podstatnou změnu, kterou Amsterodamská smlouva zavedla, byla tzv. konstruktivní neúčast při jednomyslném hlasování ve druhém pilíři. Jde o situaci, kdy některý z členských států nesouhlasí s určitým návrhem v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky, ale nepoužije právo veta a tím by hlasoval proti návrhu. Místo toho se zdrží hlasování a umožní tak možné přijetí návrhu. Limitem pro použití konstruktivní neúčasti je jedna třetina vážených hlasů v Radě.²³

²² KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

²³ KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

2.5 Současné období 21. století

Nejvýznamnějším obdobím novodobé historie je pro Evropskou unii právě 21. století, kdy se jednotlivé členské státy musely dohodnout, jakým směrem se bude EU ubírat. Důležitou roli hrál předpoklad dalšího rozšíření o státy střední a východní Evropy, kterých nebylo málo a pro bezpečný chod unie to znamenalo, přijmout opatření pro fungování institucí. Významnými milníky tohoto období je bezprostředně největší rozšíření o 10 nových států a tím přijetí dokumentu, který upravoval chod institucí, dále řešení otázky dalšího směřování EU, neúspěšná ratifikace Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu a návrh nového dokumentu a jeho ratifikování všemi členskými státy s názvem Lisabonská smlouva.

2.5.1 Niceská smlouva

Klíčovým dokumentem primárního práva se stala po ratifikaci 1. února 2003 Smlouva z Nice, která je smlouvou pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty. Hlavním důvodem pro návrh a schválení tohoto dokumentu bylo chystané rozšíření Unie o státy střední a východní Evropy.

Niceská smlouva přinesla tyto institucionální změny:

- změny v počtu komisařů, poslanců Evropského parlamentu, soudců Soudního dvora, členů Účetního dvora, Hospodářského a sociálního výboru, Výboru regionů,
- změny v Radě a Parlamentu neznamenal jen zvýšení počtu křesel či hlasů, ale také přerozdělení počtu hlasů mezi členskými státy,
- rozšíření oblastí, ve kterých Rada EU rozhoduje kvalifikovanou většinou namísto jednomyslnosti, aj.²⁴

²⁴ KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

2.5.2 Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu

Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu se měla stát jednotícím dokumentem primárního práva. Finální text byl podepsán 29. října 2004 v Římě, který sestává z preambule a dalších čtyř částí. V jednotlivých částech jsou společně ukotvena ustanovení, která se dříve nacházela uvnitř Smlouvy o EU a Smlouvy o ES, a proto je velice sporné označovat některou z částí smlouvy za významnější než jinou. Separátní oddíl včleněný do části druhé představovala Listina základních práv Unie. Řada velice zásadních rozhodnutí je uvedena v textu doprovodných protokolů a prohlášení. Ukončení ratifikačního procesu a přehodnocení celé smlouvy bylo započato neúspěšným referendem v létě roku 2005 v Nizozemí a ve Francii. Specifickým případem bylo Německo, kdy parlament dokument ratifikoval v květnu 2005, německý prezident Horst Köhler ho však odmítl podepsat do té doby, dokud Spolkový ústavní soud nerozhodne, zda smlouva je v souladu s ústavou Spolkové republiky Německo či nikoliv.²⁵

²⁵ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

3 Právo Evropské unie

Právní systém, o který se opírá integrace Evropské unie, je zcela specifickým právním systémem, protože se odlišuje jak od mezinárodního práva, tak i od práva vnitrostátního. Právo EU je odvozeno od zakladatelských smluv EHS, ESUO a EURATOM a ani přijetím Smlouvy o Evropské unii, která přejmenovala EHS na ES a vytvořila tří pilířovou strukturu, se tento systém nemění. Komunitární právo, což bylo právo 1. pilíře, vzniklo na základě předání částí pravomocí členských států nadstátním orgánům Společenství. Tímto postupem Společenství disponuje právem přijímat a vyhlášovat právní akty, které jsou závazné nejen pro členské státy jako takové, ale i pro jednotlivé subjekty každého členského státu. Komunitární právo je tedy nadřazeno národnímu právu, má nadnárodní (supranacionální) povahu.²⁶ Právo Evropské unie se vedle práva komunitárního členilo na užší unijní právo, což bylo právo druhého a třetího pilíře. Tyto dva pilíře měly mezivládní povahu omezenou jurisdikcí Evropského soudního dvora. Vydávané normy se blížily spíše mezinárodnímu právu než právu komunitárnímu. Poté, co byla ratifikována Lisabonská smlouva, došlo ke zrušení tří pilířové struktury a ke splynutí práva komunitárního a užšího unijního práva v jeden celek. Pouze Společná zahraniční a bezpečnostní politika, která dříve patřila do druhého pilíře, stojí stále mimo supranacionální oblast EU.

Právní základ Evropské unie tvoří dvě oblasti, které se navzájem prolínají.

1. Primární právo, které je svojí povahou souborem mezinárodních smluv a které definuje strukturu, fungování a pravomoci EU. Primární právo je tvořeno přímo členskými státy a vychází z pravidel mezinárodního práva veřejného. To znamená silné postavení zakládajících států, které mohou smlouvu měnit či zrušit. Jakákoliv změna smluv navíc musí projít schválením (ratifikací či referendem v závislosti na vnitrostátních předpisech) na národní úrovni.²⁷ Prameny primárního práva tvoří akty členských států, tj. zřizovací smlouvy, jejich novelizace a přístupové smlouvy. Zvláštní kategorii tvoří subsidiární smlouvy, akty zástupců členských států a akty smíšené povahy.²⁸

²⁶ ZLÝ, B. *Evropská unie v přelomovém období*. 1. vyd. Slezská univerzita v Opavě., 2002. 204 s. ISBN 80-7248-149-5.

²⁷ KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

²⁸ JANKŮ, M. *Evropská unie – právní systém*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2002. 163 s. ISBN 80-7226-806-6.

2. Charakteristické pro sekundární právo je, že primární právo definuje podmínky, za nichž může sekundární právo vznikat. Členské státy při utváření primárního práva vymezily působnost a činnost institucí, které se podílejí na tvorbě sekundárního práva. Postavení sekundárního práva je přesně specifikováno v člancích zakládajících smluv, což jsou vnitřní normotvorby institucí v oblastech jim vymezených smlouvami primárního práva. Prameny sekundárního práva v rámci práva ES jsou přesně vymezeny v čl. 288 SFEU. Jde o nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska.²⁹

Nařízení

Je závazné ve všech svých částech a bezprostředně použitelné v každém členském státě. Nařízení platí v každém členském státě jednotně a bezprostředně, tj. bez prováděcího vnitrostátního aktu a jednotlivci se ho mohou dovolávat stejným způsobem jako předpisu práva vnitrostátního. Nařízení vzniká na návrh Komise a musí být schváleno Radou ministrů a ve většině případů také Evropským parlamentem.³¹

Směrnice

Patří do skupiny závazných rozhodovacích aktů, nicméně tato závaznost je pouze závazností cílů, které jsou ve směrnicích vytyčovány. Znamená to, že směrnice ponechávají členským státům prostor pro volbu metod a nástrojů či postupů, kterými chtějí závazně vytyčeného cíle dosáhnout. Omezení tkví jen ve stanovení lhůty, do které musí být směrnice zapracována do národní legislativy. Pro jednotlivé subjekty se stává závazná až po tomto aktu. Směrnice vzniká na návrh Komise a musí být chválena Radou ministrů a ve většině případů také Evropským parlamentem. Směrnice nabývá platnosti v momentu uveřejnění v Úředním listu ES.³²

²⁹ KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

³¹ JANKŮ, Martin. *Evropská unie – právní systém*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2002. 163 s. ISBN 80-7226-806-6.

³² ZLÝ, Bohumír. *Evropská unie v přelomovém období*. 1. vyd. Slezská univerzita v Opavě., 2002. 204 s. ISBN 80-7248-149-5.

Rozhodnutí

Je závazným dokumentem stejně jako nařízení, pouze s odlišností komu je rozhodnutí konkrétně určeno. Adresátem těchto rozhodnutí může být jeden nebo více členských států, jeden nebo více jednotlivců nebo právnických osob. Rozhodnutí může vydat buď Rada ministrů, nebo Komise a poté jsou oznámena adresátům. Aby nabyla účinnosti, není nutné je někde oficiálně zveřejňovat, ačkoliv jsou obvykle zveřejněna v Úředním listu ES.³³

Doporučení a stanoviska

Jedná se o rozhodovací akty nezávazného charakteru, z jejichž vyhlášení nevyplývají pro adresáty žádné právní povinnosti. Obsah, dosah i charakter doporučení je velmi různorodý. Slouží spíše jako nástroj pro vytyčení určitých pravidel, pro určitý postup či vyhlášení určitých záměrů apod. Stanoviska slouží většinou pro vyjadřování názorů či stanovisek orgánů Unie na určitý problém či na jeho řešení. Doporučení a stanoviska jsou většinou vydávána Komisí, ale na jejich vydání se mohou podílet také Rada ministrů, Evropský parlament nebo Hospodářský a sociální výbor.³⁴

3.1 Lisabonská smlouva

Neúspěšná ratifikace Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu znamenala nacházení nových východisek pro vytvoření nové smlouvy, která měla přispět k výrazné novelizaci Smlouvy o EU. Za německého předsednictví v Radě EU bylo jasné deklarováno odhodlání navázat nové vyjednávání o ústavní smlouvě, která byla zamítnuta referendem v Nizozemí a ve Francii v roce 2005. Prioritou německé kancléřky Angely Merkelové bylo, ratifikovat text ústavní smlouvy ve všech členských zemích do evropských voleb v roce 2009. Na zasedání Evropské rady uskutečněné 21. - 22. června 2007 bylo konstatováno, že se opouští od dokumentu, který měl spočívat ve zrušení všech stávajících smluv a jejich nahrazení jediným textem a to s názvem Ústava. Na závěr německého předsednictví byla svolána mezivládní konference,

³³ JANKŮ, Martin. *Evropská unie – právní systém*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2002. 163 s. ISBN 80-7226-806-6.

³⁴ ZLÝ, Bohumír. *Evropská unie v přelomovém období*. 1. vyd. Slezská univerzita v Opavě., 2002. 204 s. ISBN 80-7248-149-5.

jejímž cílem mělo být vypracování nové tzv. reformní smlouvy, která neměla nahrazovat všechny dosavadní smlouvy, nýbrž je jen novelizovat. Tato konference se uskutečnila 23. července 2007 pod vedením Portugalska. Pro vytvoření nové reformní smlouvy bylo nutné odebrat z dokumentu nejkontroverznější body a ponechat původní rámec dvou smluv a to Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o založení Evropského společenství. Z textu zamítnuté tzv. ústavní smlouvy byly odstraněny články týkající se symbolů EU, označení funkce ministra zahraničních věcí Unie, která byla přejmenována na vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, platnost hlasování nově vytvořenou kvalifikovanou většinou byla oddálena apod.³⁵

Mezivládní konference svolána Německem byla 19. října 2007 v Lisabonu ukončena, a proto je dokument, který byl původně znám jako tzv. Reformní smlouva, pojmenován po tomto městě. Oficiálně byla Lisabonská smlouva podepsána 13. prosince 2007 a bezprostředně po podpisu smlouvy byl zahájen ratifikační proces ve všech 27 členských státech Evropské unie. Celý název dokumentu zní Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropské unie, je klasickým revizním dokumentem, který pokračuje v řadě zásahů do Smlouvy o EU a Smlouvy o ES. Smlouva se skládá z části obsahující změny Smlouvy o EU a z části popisující změny ve Smlouvě o ES, kterou přejmenovává na Smlouvu o fungování EU. Lisabonská smlouva se skládá ze 7 článků, 13 protokolů a celé řady prohlášení.³⁶

Podle čl. 6 Lisabonské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství vstoupí smlouva v platnost poté, co ji ratifikují všechny státy EU v souladu s jejich ústavními předpisy a ratifikační listiny budou uloženy u vlády Italské republiky. Dále tento článek říká, že smlouva vstupuje v platnost dnem 1. ledna 2009 za předpokladu, že budou uloženy všechny ratifikační listiny, nebo nestane-li se tak, prvním dnem měsíce následujícího po uložení ratifikační listiny tím signatářským státem, který tak učiní jako poslední.³⁷ Česká republika byla posledním státem, který odevzdal ratifikační listinu dne 13. listopadu 2009 a Lisabonská smlouva začala platit 1. prosince 2009.

³⁵ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

³⁶ FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

³⁷ Čl. 6, odst. 2 Lisabonská smlouva

3.2 Rozhodovací procedury

Postupy, kterými Evropská unie dochází k různým rozhodnutím, nařízením či směrnicím, jsou velmi složité. Podobně jako kompetence je podrobně popisují zakládající smlouvy EU. Procedury rozhodování se snaží zohlednit všechny členské státy a dosáhnout takových rozhodnutí, která jsou přijatelná pro všechny její členy. Způsoby rozhodování, které Unie využívá, byly navrženy v počátcích evropské integrace, kdy integrační celek sčítal 6 členů. Neustálé rozšiřování EU přinášelo velké nároky na koordinaci postupů, stávající procedury vedly k občasnému oddalování konkrétních rozhodnutí někdy dokonce i k zablokování důležitých rozhodnutí. Proto se usilovalo o obnovu těchto postupů pro 27 členských států, kterou přináší Lisabonská smlouva.

3.2.1 Konzultace

Procedura konzultace je založena na vypracování právního návrhu Komisí, která jej předloží Radě a ta ho konzultuje s dalšími institucemi, např. Evropským parlamentem, Hospodářským a sociálním výborem, Výborem regionů. Povinná konzultace je pouze s Evropským parlamentem, ostatní instituce se k návrhu vyjadřují pouze v některých případech. Evropský parlament a Výbory předloží svá stanoviska, která nejsou pro Radu závazná, ale stanovisko Evropského parlamentu má značnou politickou váhu. V Radě je právní akt posouzen výborem stálých zástupců a poté je připraven k jejímu přijetí. Rada návrh schvaluje kvalifikovanou většinou, pokud však Evropský parlament vyjádří s návrhem nesouhlasné stanovisko nebo předloží pozměňovací návrhy k danému aktu, které jsou konzultovány a schváleny Komisí, Rada tyto návrhy přijme nebo je může pozměnit, ale musí tak učinit jednomyslně.³⁸

³⁸ Internetové stránky evropského občana [online]. [cit. 21. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://obcan.ecn.cz/index.shtml?apc=ej--1-&t=238613>>.

3.2.2 Spolupráce

Procedura spolupráce byla zřízena Jednotným evropským aktem a poskytovala Evropskému parlamentu větší vliv v legislativním procesu, tím, že mu povolovala dvě čtení návrhu předloženým Komisí. Maastrichtská smlouva značně rozšířila oblasti, ve kterých bylo možno tuto proceduru použít, ale následným přijetím Amsterodamské smlouvy bylo dané rozšíření zúženo a do popředí se dostávala procedura spolurozhodování. Avšak Lisabonská smlouva tuto proceduru úplně zrušila. Procedura spolupráce byla založena na návrhu, který Komise předložila Evropskému parlamentu. V prvním čtení Parlament vydal k návrhu své stanovisko. Rada pak kvalifikovanou většinou vypracovala společný postoj a předala jej Parlamentu spolu s veškerými potřebnými informacemi a se zdůvodněním jeho přijetí. Parlament společný postoj posoudil v druhém čtení a mohl společný postoj do tří měsíců buď přijmout, nebo upravit, či odmítnout. Jestliže jej upravil nebo odmítnul, muselo jít o rozhodnutí přijaté absolutní většinou. V případě odmítnutí se k rozhodování v Radě po druhém čtení vyžadovala jednomyslnost. Komise pak do měsíce posoudila návrh, ze kterého Rada vycházela při vypracování společného postoje, a předložila Radě svůj vlastní návrh, do kterého podle vlastní vůle mohla, ale také nemusela zařadit změny, které navrhoval Parlament. Rada mohla přezkoumaný návrh do tří měsíců přijmout kvalifikovanou většinou, nebo jej mohla jednomyslným rozhodnutím doplnit nebo přijmout úpravy, které Komise nebrala v úvahu. Procedura spolupráce umožnila Radě uplatnit právo veto (mohla odmítnout vyjádření vlastního názoru na úpravy navržené Evropským parlamentem, nebo odmítnout upravený návrh Komise, a tím zablokovat legislativní proces).³⁹

3.2.3 Souhlas

V proceduře souhlasu Komise předkládá legislativní návrh a Rada rozhoduje o jeho přijetí. Rada opět konzultuje tento návrh s Evropským parlamentem, ten už ale nemůže předkládat pozměňující návrhy jako v procesu konzultace, ale musí buď návrh přijmout (pro přijetí návrhu je nutná absolutní většina odevzdaných hlasů) nebo zamítnout. Pro Radu je stanovisko Evropského parlamentu závazné. Procedura souhlasu se využívá pro důležité mezinárodní smlouvy, rozšíření EU a pro některá významná rozhodnutí, např. rozhodování o

³⁹ Internetové stránky Evropské komise [online]. [cit. 4. 4. 2010]. Dostupný z VWWW:<
http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_105_cs.htm >.

občanských právech, o úlohách Evropské centrální banky, o strukturálních úkolech nebo fondu soudržnosti.⁴⁰

3.2.4 Spolurozhodování

Proceduru spolurozhodování zavedla již Maastrichtská smlouva a navazovala na proceduru spolupráce. Novelizací Amsterodamské smlouvy a Smlouvy z Nice byla tato procedura zjednodušena a rozšířena na více oblastí. Procedura spolurozhodování rozděluje zákonodárnou pravomoc mezi Evropský parlament a Radu a stala se tak nejdůležitějším postupem v legislativní praxi. Změny, které Lisabonská smlouva přinesla v procesu spolurozhodování, jsou značné od přejmenování procesu spolurozhodování na řádný legislativní proces až po rozšíření pravomocí, kde Rada nově hlasuje kvalifikovanou většinou. V rámci procedury spolurozhodování, kterou upravuje čl. 294 SFEU, se podle toho, jak se Radě a Evropskému Parlamentu daří najít společné stanovisko k navrhovanému aktu, který je navržen Komisí, koná první, druhé nebo třetí čtení. V případě, že se Evropský parlament a Rada na návrhu nemohou dohodnout, je návrh předložen takzvanému smířčímu výboru, který se zasahuje o vytvoření kompromisního řešení. Výbor je složen ze stejného počtu zástupců Rady a Parlamentu. Jakmile tento výbor dosáhne schody, text se znovu zašle Radě a Parlamentu ke konečnému schválení zákona. Parlament přijímá návrh absolutní většinou a Rada zpravidla používá hlasování kvalifikovanou většinou.⁴¹ Podrobněji proceduru spolurozhodování popisuje příloha č. 1.

Lisabonská smlouva přesouvá některé politiky a oblasti EU do režimu řádného legislativního procesu, tedy procedury spolurozhodování, kde Evropský parlament vystupuje jako rovnocenný partner Rady. Dojde tedy k výraznému posílení role Evropského parlamentu, a to především v jeho zákonodárné a s tím související do jisté míry kontrolní pravomoci. Nejvýznamnější oblastí, kde bude Parlament spolurozhodovat s Radou, je zřejmě oblast justiční spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce. Další oblasti, ve kterých dochází k zapojení Evropského parlamentu formou spolurozhodování, jsou provádění

⁴⁰ Internetové stránky českého předsednictví v Radě EU 29. 10. 2008 [online]. [cit. 21. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.eu2009.cz/cz/about-the-eu/eu-decision-making/rozhodovaci-procedury-578/>>.

⁴¹ Internetové stránky českého předsednictví v Radě EU 29. 10. 2008. [online]. [cit. 21. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.eu2009.cz/cz/about-the-eu/eu-decision-making/rozhodovaci-procedury-578/>>.

společné zemědělské politiky včetně společných zemědělských trhů a společné rybářské politiky, některé otázky týkající se volného pohybu osob, oblast vízové politiky a přistěhovalecké politiky, v přijímání některých opatření hospodářské a měnové politiky, opatření v oblasti dopravní politiky, strukturálních fondů, vymezení provádění společné obchodní politiky aj.⁴²

3.3 Institucionální změny podle Lisabonské smlouvy

Lisabonská smlouva přináší řadu změn nejen v oblasti institucí, politik Evropské unie, ale také vytváří nové funkce v rámci institucionální reformy.

3.3.1 Evropská rada

Evropská rada bude poprvé formálně začleněna do unijního institucionálního rámce a stane se tak jedním z orgánů Unie, jejichž působnost a organizace je upravena Smlouvami. Úkolem Evropské rady je dávat Unii nezbytné podněty pro její rozvoj a vymezuje její obecné politické směry a priority. Smlouva o EU stanovuje, že Evropská rada nebude vykonávat legislativní funkci. Evropskou radu tvoří hlavy států nebo předsedové vlád členských států společně s jejím předsedou a předsedou Komise. Jejím jednáním se účastní i vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.⁴³ Vyžaduje-li to pořad jednání, mohou členové Evropské rady rozhodnout, že každému z nich bude nápomocen některý ministr a v případě předsedy Komise některý člen Komise. Nově Lisabonská smlouva umožňuje hlasování v zastoupení jiného člena Evropské rady, když stanoví, že při hlasování může být každý člen Evropské rady zmocněn hlasovat nejvýše za jednoho z ostatních členů.⁴⁴ Zasedání Evropské rady se koná dvakrát za půl roku a svolává ji její předseda. Ve článku 15, odst. 3 Smlouvy o EU se také stanovuje, že předseda může svolat mimořádné zasedání Evropské rady, vyžaduje-li to situace.⁴⁵

⁴² Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 27. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

⁴³ Čl. 15, odst. 1 SEU

⁴⁴ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 27. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

⁴⁵ Č. 15, odst. 3 SEU

Institucionální změny v Evropské radě si vyžádaly, aby byl připraven a schválen i její jednací řád, který přijímá sama Evropská rada prostou většinou. Jeho návrh byl připravován za švédského předsednictví a 1. prosince 2009 byl Evropskou radou prostřednictvím písemné procedury přijat. Schválený text formalizuje dosavadní praxi jednání Evropské rady s výjimkou toho, že povinnosti a pravomoci vedoucího představitele předsednické země přebírá stálý předseda. Ten je povinen pravidelně se scházet a úzce spolupracovat s rotujícím předsednictvem a Komisí. V případě, že se nebude moci účastnit jednání, bude zastoupen představitelem předsednické země.⁴⁶

Stálý předseda Evropské rady

Lisabonská smlouva zavádí novou funkci, která je upravena v čl. 15, odst. 5 SEU a tou je stálý předseda Evropské rady. Evropská rada volí svého předsedu kvalifikovanou většinou na dobu dva a půl roku s tím, že může být zvolen pouze dvakrát po osobě. Dojde-li ze strany předsedy k závažnému pochybení, může jej Evropská rada stejným postupem i odvolat.⁴⁷ Pozice stálého předsedy Evropské rady je podmíněna zákazem zastávat jakoukoli vnitrostátní funkci. Úkolem stálého předsedy Evropské rady je vést její jednání, ve spolupráci s předsedou Komise a na základě práce Rady pro obecné záležitosti zajišťovat přípravu a kontinuitu jednání ER, usiluje o usnadnění soudržnosti a konsensu uvnitř ER a po každém zasedání ER je povinen předložit zprávu Evropskému parlamentu. Stálý předseda Evropské rady zastává důležitou roli z hlediska zahraniční politiky EU. Zajišťuje vnější zastupování Unie v záležitostech týkajících se společné zahraniční a bezpečnostní politiky, aniž by byly dotčeny pravomoci vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.⁴⁸ Tímto ztrácí na významu úloha předsedy vlády či prezidenta státu vykonávající předsednictví, nicméně i nadále zůstane zodpovědný za program i výsledky předsednictví své země v Radě EU.⁴⁹

⁴⁶ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 27. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

⁴⁷ Čl. 15, odst. 5 SEU

⁴⁸ Čl. 15, odst. 6 SEU

⁴⁹ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 27. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

3.3.2 Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

Nová funkce Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku nahrazuje a personálně slučuje dosavadní funkce vysokého představitele pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, komisaře pro vnější vztahy a předsedy Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy, resp. její zahraničně-politické části.⁵⁰ Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku jmenuje kvalifikovanou většinou Evropská rada se souhlasem předsedy Komise. Evropská rada jej může stejným postupem odvolat.⁵¹ Úkolem Vysokého představitele je vést společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Unie, přispívat svými návrhy k vytváření této politiky a provádět ji jako zmocněnec Rady. Stejně jedná i v oblasti společné bezpečnostní a obranné politiky.⁵² V praxi to znamená, že Vysoký představitel jedná jménem Rady v politickém dialogu EU se třetími zeměmi na ministerské úrovni. Nahradí tak ministra zahraničí předsednické země, který tuto funkci vykonával před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost. Současně je i Vysoký představitel jedním z místopředsedů Komise, tudíž podléhá schválení Evropského parlamentu.⁵³

3.3.3 Evropská komise

Nová Komise, která je složena z předsedy, šesti místopředsedů a 20 komisařů, byla schválena Evropským parlamentem 9. února 2010 na pětileté funkční období. Podle Lisabonské smlouvy měla mít Komise do konce svého funkčního období, tedy do 31. října 2014, tolik členů, kolik má Unie členských států (každý stát má právo mít svého státního příslušníka členem Komise).⁵⁴ Od 1. listopadu 2014 měl být podle Lisabonské smlouvy počet členů Komise redukován na číslo odpovídající dvěma třetinám členských států (tj. při počtu 27 členských států by Komisi tvořilo 18 komisařů včetně předsedy a místopředsedů), nerozhodne-li Evropská rada jednomyslně o změně tohoto počtu.⁵⁵ Přijaté záruky pro Irsko na zasedání Evropské rady, které byly nutné pro opakování referenda o Lisabonské smlouvě,

⁵⁰ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 27. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

⁵¹ Čl. 18, odst. 1 SEU

⁵² Čl. 18, odst. 2 SEU

⁵³ Čl. 18, odst. 4 SEU

⁵⁴ Čl. 17, odst. 4 SEU

⁵⁵ Čl. 17, odst. 5 SEU

obsahovaly politickou dohodu, že vstoupí-li Lisabonská smlouva v platnost, bude mít i nadále každý členský stát v Komisi svého státního příslušníka.

Lisabonská smlouva přináší změny také ve jmenování Komise, kdy předsedu komise navrhuje Evropská rada kvalifikovanou většinou Evropskému parlamentu s přihlédnutím k výsledkům voleb. Tohoto kandidáta pak zvolí Evropský parlament většinou hlasů všech svých členů.⁵⁶ Ostatní členové Komise jsou vybíráni na základě návrhů členských států v souladu s kritérii uvedenými ve SEU v čl. 17, odst. 3 v druhém pododstavci a v odst. 5 v druhém pododstavci. Jsou navrženi na základě dohody mezi Radou a předsedou Komise. Členové Komise jako sbor podléhají schválení Evropským parlamentem. Na základě tohoto schválení jmenuje Evropská rada Komisi kvalifikovanou většinou.

3.3.4 Evropský parlament

Podle Lisabonské smlouvy měl být počet poslanců Evropského parlamentu 751, včetně jeho předsedy. Rozdělení mandátů Evropského parlamentu stanoví jednomyslným rozhodnutím Evropská rada z podnětu Evropského parlamentu a po obdržení jeho souhlasu. Čl. 14, odst. 2 Smlouvy o Evropské unii určuje počet členů Evropského parlamentu, který se skládá ze zástupců občanů Unie. Je stanovena minimální hranice šesti členů na členský stát, přičemž žádnému členskému státu nesmí být přiděleno více než 96 míst.⁵⁷

Jelikož Lisabonská smlouva vstoupila v platnost až 1. prosince 2009, musely být volby do Evropského parlamentu v červnu 2009 uskutečněny podle stávající úpravy ve Smlouvě o založení Evropského společenství, jejíž znění bylo novelizované Aktem o přistoupení Bulharské republiky a Rumunska do EU. Tato novelizace stanovila počet poslanců pro volební rok 2009-2014 na 736. Členské státy se dohodly na zasedání Evropské rady uskutečněné už v roce 2008, že v takovém případě po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost budou přijata přechodná opatření, která zajistí do konce parlamentního období 2009-2014 zvýšení počtu poslanců Evropského parlamentu z těch členských států, které by podle Lisabonské smlouvy měly nárok na více křesel. Tato dohoda byla znovu potvrzena na

⁵⁶ Čl. 17, odst. 7 SEU

⁵⁷ Čl. 14, odst. 2 SEU

zasedání Evropské rady ve dnech 18. – 19. června 2009 a k závěrům Evropské rady byl připojen konkrétní návrh budoucího přechodného opatření. Návrh vyjmenovává jednak dvanáct členských států, které mají nárok na zvýšení počtu svých poslanců v Evropském parlamentu (1 poslance získají Bulharsko, Itálie, Lotyšsko, Malta, Nizozemsko, Polsko, Slovinsko a Spojené království, 2 poslance Francie, Rakousko, Švédsko a čtyři poslance Španělsko) a způsob, jakým budou moci realizovat členské státy navýšení svých poslanců. Počet členů se tak úhrnně zvýší na 754. Jelikož je počet členů upraven ve Smlouvách, budou muset být uvedená přechodná opatření přijata formou změny Smluv, která bude podléhat ratifikaci ve všech členských státech. Cílem Evropské rady je přijetí těchto opatření tak, aby změny mohly vstoupit v platnost v průběhu roku 2010.⁵⁸

3.3.5 Rada EU

Rada Evropské unie, neboli též Rada ministrů je nepermanentní vrcholným orgánem EU, který reprezentuje zájmy členských států. Státy mají v Radě jednoho svého zástupce na ministerské úrovni zmocněného zavazovat svou vládu. Ministři daného rezortu se scházejí podle projednávané agendy. V předsednictví Rady se členské země střídají po šesti měsících a podle Lisabonské smlouvy předsednictví v Radě rotuje mezi členskými státy a je vytvořeno tzv. předsednické trio. (Předsednictví v Radě podrobněji popisuje kapitola 3.4.3) Každému státu v Radě je přisouzena určitá váha jeho hlasu při hlasování kvalifikovanou většinou, která je dána počtem obyvatel, přičemž platí tzv. degresivní proporcionalita. Rada má celkem 345 hlasů.⁵⁹

⁵⁸ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 27. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>

⁵⁹ JANKŮ, M. *Evropská unie – právní systém*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2002. 163. s. ISBN: 80-7226-806-6.

Způsoby hlasování v Radě:

- Jednoduchá většinou – používá se omezeně a při méně závažných otázkách,
- Jednomyslnost – používá se zpravidla v záležitostech dotýkajících se důležitých zájmů členských zemí,
- Kvalifikovaná většina – pro přijetí návrhu u hlasování na základě kvalifikované většiny musí být splněny tyto podmínky: (tzv. trojí většina)
 1. Nadpoloviční většina členských států pokud se rozhoduje o návrhu předloženém Komisí. V ostatních případech je nutný souhlas dvoutřetinové většiny.
 2. Minimální počet 255 z 345 hlasů.
 3. Členský stát navíc může požádat o potvrzení, že hlasy pro přijetí návrhu představují alespoň 62 % celkové populace Unie. Pokud se zjistí, že tomu tak není, rozhodnutí není přijato.⁶⁰

Lisabonská smlouva mění způsob hlasování v Radě. Pokud Smlouvy nestanoví jinak, rozhoduje Rada kvalifikovanou většinou, která je zároveň rozšířena do řady nových oblastí (např. oblast legální migrace, justiční spolupráce v trestních věcech, policejní spolupráce).⁶¹ Nejdříve od 1. listopadu 2014 může dojít k zavedení nového systému hlasování kvalifikovanou většinou na základě dvojí většiny. Kvalifikovaná většina pak bude vymezena jako nejméně 55 % členů Rady (při počtu 27 členů to bude nejméně 15) zastupující členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva Unie. Blokační menšinu musí tvořit nejméně čtyři členové Rady, jinak se kvalifikovaná většina považuje za dosaženou.⁶² V případech, kdy Rada nerozhoduje na návrh Komise nebo vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, je od 1. listopadu 2014 kvalifikovaná většina vymezena jako nejméně 72 % členů Rady zastupujících členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva Unie.⁶³ Na základě Protokolu o přechodných ustanoveních bude stávající hlasování platit do 31. října 2014, ale během přechodného období až do 31. března

⁶⁰ JANKŮ, M. *Evropská unie – právní systém*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2002. 163. s. ISBN: 80-7226-806-6.

⁶¹ Čl. 16, odst. 3 SEU

⁶² Čl. 16, odst. 4 SEU

⁶³ Čl. 238, odst. 2 SFEU

2017, může kterýkoliv člen Rady požádat, aby se v konkrétním případě hlasovalo podle systému platného do 31. října 2014.⁶⁴

Generální tajemník rady

Generální tajemník stojí v čele generálního sekretariátu, který je nápomocen Radě EU. Podle Smlouvy z Nice byla tato funkce spojena s funkcí vysokého představitele pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Lisabonská smlouva zavádí danou funkci jako samostatnou, která je společně s generálním sekretariátem, volena Radou na základě prosté většiny.⁶⁵

Předsednictví v Radě

Lisabonská smlouva významně ovlivní výkon předsednictví v Radě EU. Podle čl. 16, odst. 9 Smlouvy o Evropské unii zůstane klasické předsednictví zachováno pro všechna složení Rady s výjimkou Rady pro zahraniční věci, které bude předseda Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, což se promítne i do předsednictví v přípravných orgánech Rady v oblasti vnějších vztahů. Výkon předsednictví jiných složení Rady než složení pro zahraniční věci, včetně jejich přípravných orgánů, upravilo rozhodnutí Rady přijaté 1. prosince 2009. Na základě tohoto rozhodnutí dojde poprvé k institucionálnímu zakotvení kolektivního předsednictví skupiny tří členských států po dobu osmnácti měsíců (tzv. předsednické trio). Vlastní předsednictví v Radě (s výjimkou složení pro zahraniční věci) vykonává po dobu šesti měsíců postupně každý členský stát z daného předsednického tria, přičemž ostatní dva členové jsou mu nápomocni ve všech věcech jeho funkcí na základě společného programu. Jedná-li se o přípravné orgány, tak z rozhodnutí Rady vyplývá, že Výboru stálých zástupců (COREPER) bude i nadále předsedat zástupce členského státu vykonávající předsednictví v Radě, Politický a bezpečnostní výbor (COPS) povede zástupce Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a s výjimkou oblasti vnějších vztahů budou i nadále předsedat zástupci předsednictví

⁶⁴ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 27. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

⁶⁵ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 27. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

pracovním formacím Rady, které jsou vymezeny zmíněným prováděcím rozhodnutím Rady.⁶⁶

3.4 Další změny podle Lisabonské smlouvy

I. Zrušení tří pilířové struktury a zavedení právní subjektivity

Evropská unie doposud stála na tzv. tří pilířové struktuře, kdy první pilíř zahrnoval Evropská společenství, druhý pilíř Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a třetí pilíř Policejní a justiční spolupráci v trestních věcech. Právní subjektivita byla zakládajícími smlouvami výslovně přiznána pouze Evropským společenstvím, nikoliv však Unii jako celku. Lisabonská smlouva tuto tří pilířovou strukturu ruší mimo jiné tím, že členské státy v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech přenášejí své kompetence na nadnárodní orgány. Evropská unie tak získává právní subjektivitu. Důležité je zmínit, že společná zahraniční a bezpečnostní politika i nadále stojí mimo supranacionální oblast EU.⁶⁷

II. Pravomoce EU a jejich vymezení

Smlouva o EU ve znění Lisabonské smlouvy stanoví, že vymezení pravomocí Unie se řídí zásadou svěření pravomocí a výkon těchto pravomocí se řídí zásadami subsidiarity a proporcionality.⁶⁸ Lisabonská smlouva mění dosavadní vymezení pravomocí dle Smlouvy o ES. Nově vzniklé kategorie pravomocí jsou výlučné, sdílené, podpůrné, koordinační a doplňkové. Svěřují-li členské státy v určité oblasti Smlouvy Unii výlučnou pravomoc, může vytvářet a přijímat právně závazné akty pouze Unie a členské státy tak mohou činit pouze tehdy, jsou-li k tomu Uní zmocněny nebo provádějí-li akty Unie.⁶⁹ Smlouvou vymezené sdílené pravomoci dávají právo nejen Unii, ale také členským státům, vytvářet a přijímat

⁶⁶ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 27. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

⁶⁷ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

⁶⁸ Čl. 5, odst. 1 SEU

⁶⁹ Čl. 3, odst. 1 SFEU

právně závazné akty v těchto oblastech. Členské státy v rámci sdílených pravomocí vykonávají svou pravomoc v rozsahu, v jakém ji Unie nevykonala, nebo se ji rozhodla přestat vykonávat.⁷⁰ Smlouva o fungování EU hlava I., čl. 4 uvádí seznam oblastí, ve kterých Unie sdílí pravomoc s členskými státy. V oblasti výzkumu, technologickém rozvoji, vesmíru a v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci je sdílení těchto pravomocí mezi Unii a členskými státy paralelní, nikoliv komplementární, a tudíž Unie nemá právo při výkonu těchto sdílených kompetencí přednost.⁷¹

III. Evropská občanská iniciativa

Lisabonská smlouva zavádí novou formu účasti veřejnosti na tvorbě politiky Evropské unie. Nové ustanovení čl. 24 SFEU ve spojení s čl. 11 SEU zavádí institut tzv. evropské občanské iniciativy. Cílem občanské iniciativy je dát občanům možnost přímo ovlivnit tvorbu politik EU a posílit tak demokratičnost jejího fungování. Příslušné ustanovení stanovuje, že nejméně jeden milion občanů Unie pocházejících z podstatného počtu členských států se může ujmout iniciativy a vyzvat Evropskou komisi, aby v rámci svých pravomocí předložila vhodný návrh k otázkám, k nimž je podle mínění těchto občanů nezbytné přijetí právního aktu Unie pro účely provedení Smluv. Postupy a podmínky požadované pro tuto iniciativu se stanoví v souladu s čl. 24 prvním pododstavcem Smlouvy o fungování Evropské Unie.⁷² Podle čl. 24 pododstavce 1 SFEU bude zmíněna úprava, včetně stanovení minimálního počtu členských států, z nichž musí pocházet občané předkládající iniciativu, přijata nařízením Evropského parlamentu a Rady. V současné době probíhá řízená diskuse nad konkrétními parametry právní úpravy občanské iniciativy, týkající se nejen stanovení minimálního počtu států a minimálního počtu občanů z těchto států, ale také dalších podmínek, např. minimální věk, forma registrace, přípustný obsah a forma přezkumu přípustnosti. Evropská komise za tímto účelem vydala Zelenou knihu o evropské občanské iniciativě a během roku 2010 se počítá s tím, že bude vypracován příslušný prováděcí předpis. K diskusi o podobě občanské iniciativy byla Komisi přizvána také veřejnost.⁷³

⁷⁰ Čl. 3, odst. 2 SFEU

⁷¹ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

⁷² Čl. 11, odst. 4 SEU

⁷³ Oficiální stránky Evropské komise [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/citizens_initiative/index_cs.htm>.

IV. Vnitrostátní parlamenty

Úloha vnitrostátních parlamentů bude podle čl. 5 SEU, Protokolu o úloze vnitrostátních parlamentů v EU a Protokolu o používání zásad subsidiarity a proporcionality značně posílena. Lisabonská smlouva zavádí tzv. mechanismus žluté a oranžové karty, které slouží jako nástroj kontroly vnitrostátních parlamentů nad dodržováním zásady subsidiarity. Každý vnitrostátní parlament může ve lhůtě osmi týdnů od postoupení návrhu legislativního aktu zaslat předsedům Evropského parlamentu, Rady a Komise odůvodněné stanovisko, v němž uvedou, v čem shledávají dotčený návrh v rozporu se zásadou subsidiarity. Jednokomorové parlamenty mají pro tento účel dva hlasy, u dvoukomorových parlamentů má každá komora po jednom hlasu. Pro předložení odůvodněného stanoviska musí vnitrostátní parlamenty představovat jednu třetinu z celkového počtu hlasů (u legislativních návrhů v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech a v oblasti policejní spolupráce musí představovat jednu čtvrtinu z celkového počtu hlasů) a poté musí být návrh přezkoumán (tzv. mechanismus žluté karty). Bude-li Komise trvat na projednávání legislativního návrhu i navzdory tomu, že se národní parlamenty vyslovily nadpoloviční většinou proti tomu to návrhu ve svých odůvodněných stanoviscích, bude odůvodnění Komise se stanovisky vnitrostátních parlamentů s principem subsidiarity zkoumat Evropský parlament a Rada (tzv. mechanismus oranžové karty). Rozhodne-li Evropský parlament většinou odevzdaných hlasů nebo Rada většinou 55% svých členů, že legislativní návrh je v rozporu s principem subsidiarity, není tento návrh dále zvažován. Vedle těchto dvou mechanismů mají národní parlamenty právo veta (tzv. mechanismus červené karty) vůči návrhu rozhodnutí založeného na tzv. přechodové klauzuli – k tomu blíže v kapitole 3.4.6.⁷⁴

V. Přechodová klauzule

Přechodová klauzule (*passerelle*) představuje zjednodušený postup pro přijímání změn zakládajících smluv (SEU a SFEU), kterou zavedla Lisabonská smlouva. Tento postup umožňuje, aby Evropská rada se souhlasem Evropského parlamentu rozhodla jednomyslně, že v určité oblasti nebo v určitém případě, kde rozhoduje Rada jednomyslně, bude Rada napříště rozhodovat kvalifikovanou většinou nebo že v určité oblasti, kde jsou legislativní

⁷⁴ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z WWW:< <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

akty přijímány zvláštním legislativním postupem (konzultací), bude napříště platit pro přijímání těchto aktů řádný legislativní postup (spolurozhodování). Jedná se tedy o nepřímou změnu zakládajících smluv, aniž by k ní bylo zapotřebí ratifikace členskými státy v souladu s jejich ústavními procedurami jako u běžné změny mezinárodních smluv. Absence řádného ratifikačního procesu jako nezbytného předpokladu přijetí mezinárodněprávního závazku či přenosu pravomocí suverénního státu na mezinárodní organizaci je vyvážen právem každého vnitrostátního parlamentu odmítnout (použít mechanismus červené karty) připravovanou iniciativu. Lisabonská smlouva stanoví, že návrh se oznámí vnitrostátním parlamentům, které mají lhůtu 6 měsíců ode dne tohoto oznámení k případnému vyslovení nesouhlasu. Vysloví-li některý vnitrostátní parlament svůj nesouhlas, nemůže být rozhodnutí Evropskou radou přijato.⁷⁵

Úprava v Lisabonské smlouvě nestanoví, zda vnitrostátní parlamenty mají právo odmítnout iniciativu na základě přechodové klauzule jako celek, nebo u vícekomorových parlamentů každá komora zvlášť. Je proto na jednotlivých členských státech, aby si v souladu s jejich ústavněprávními pravidly tuto otázku upravily a určily svá pravidla upravující proceduru vyslovení nesouhlasu s iniciativou založenou na passerelle. V ČR tuto problematiku řeší novela jednacího řádu Poslanecké sněmovny a Senátu, přijatá v květnu 2009, podle které je třeba za uplatnění veta českého parlamentu považovat vyslovení nesouhlasu s příslušnou iniciativou i jediné z komor Parlamentu ČR.⁷⁶

VI. Doložka flexibility a koncepce oboustranné flexibility

Doložku flexibility obsahuje již současná Smlouva o ES. Lisabonská smlouva rozšiřuje její věcnou působnost a zpřísňuje podmínky pro její využití. Na základě doložky flexibility mohou být tam, kde je to přípustné, harmonizovány předpisy členských států. Podle stávající úpravy platí, že Společenství může na základě tohoto ustanovení přijmout opatření, i když mu k tomu Smlouva o ES neposkytuje nezbytné pravomoci, v případě že se ukáže, že k dosažení některého z cílů Společenství v rámci společného trhu je nezbytná určitá činnost Společenství. Od omezení na oblast společného, nyní podle nové terminologie vnitřního trhu,

⁷⁵ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

⁷⁶ Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy 18. 1. 2010 [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.

Lisabonská smlouva opouští a doložku flexibility tak bude možné využít ve všech oblastech politik vymezených Smlouvami vyjma Společné zahraniční a bezpečnostní politiky.⁷⁷ Výslovně je však vyloučena harmonizace právních předpisů členských států, kdy takovou harmonizaci Smlouvy vylučují.⁷⁸ V proceduře bude i nadále platit, že Rada bude o přijetí opatření na základě klauzule flexibility rozhodovat jednomyslně, avšak na místo konzultace s Evropským parlamentem bude nově vyžadován i jeho souhlas. V rámci postupu pro kontrolu zásady subsidiarity podle čl. 5, odst. 3 SEU Komise musí upozornit vnitrostátní parlamenty na návrhy založené na tomto článku.⁷⁹

Koncepce oboustranné flexibility umožňuje jednak rozšíření pravomocí EU, ale také jejich redukcí. Článkem 241 SFEU lze ze strany členského států požádat Komisi, aby předložila návrhy na zrušení legislativního aktu. Zástupci členských států zasedajících na mezivládní konferenci mohou postupem podle čl. 48, odst. 2 až 5 SEU rozhodnout o změně smluv, mimo jiné za účelem rozšíření nebo omezení pravomocí EU. Lze předpokládat, mimo jiné při zavedení evropské občanské iniciativy, že oslabování EU ve prospěch členských států bude méně častý než proces opačný.⁸⁰

⁷⁷ Čl. 352, odst. 1 SFEU

⁷⁸ Čl. 352, odst. 3 SFEU

⁷⁹ Čl. 352, odst. 2 SFEU

⁸⁰ Internetové stránky o Evropské unii [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<
<http://www.euroskop.cz/8900/sekce/zmeny-po-lisabonske-smlouve/>>

4 Ratifikace Lisabonské smlouvy v České republice

Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství byla podepsána dne 13. prosince 2007 zástupci 27 členských států. Podle článku 6 této smlouvy musí být smlouva ratifikována členskými státy v souladu s jejich ústavními předpisy. Předpokládalo se, že smlouva vstoupí v platnost dnem 1. ledna 2009 pokud budou uloženy všechny ratifikační listiny a pokud se tak nestane, smlouva vstoupí v platnost první den následujícího měsíce po uložení poslední ratifikační listiny. Tuto poslední listinu odevzdala Česká republika dne 13. listopadu, proto Lisabonská smlouva vstoupila v platnost 1. prosince 2009.

Cílem Lisabonské smlouvy je především reformovat instituce Evropské unie a její fungování. Tento krok byl podle některých velmi zásadní pro další vývoj evropské integrace, nejenom proto, že EU potažmo ES má od svého založení skoro 5krát více členů a do budoucna se předpokládá, že se EU bude rozrůstat o další státy např. o Chorvatsko, případně i Turecko.

Neúspěch Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu založený na odmítnutí ve francouzském a nizozemském referendu dával podnět k vytvoření nového dokumentu, který EU potřebovala. Kompromisem pro sedmadvacet zemí byla právě Lisabonská smlouva, která musela projít schvalovacím procesem v členských zemích. Další obávaný neúspěch nejvyšších představitelů vedl k tomu, že ve všech státech, kromě Irska, rozhodovaly o přijetí smlouvy zákonodárné orgány a to i přesto, že jim ústavy dovolují rozhodovat o přijetí takto zásadních dokumentů i prostřednictvím vypsaní referenda. Příloha č. 2 upřesňuje schvalování Lisabonské smlouvy v jednotlivých členských zemích a dodává informace o tom, kdy byl ukončen ratifikační proces v zemích Evropské unie. Nejkontroverznější bylo schvalování Lisabonské smlouvy v posledních 4 zemích, kterými byly Irsko, Německo, Polsko a Česká republika.

4.1 Německo

Návrh reformní smlouvy byl tvořen za německého předsednictví, které stálo v čele Evropské unie v první polovině roku 2007. Smlouva dostala zelenou, když ji 13. prosince 2007 podepsali zástupci 27 členských států EU a tak mohl být zahájen ratifikační proces Lisabonské smlouvy v jednotlivých státech. Německo ratifikovalo smlouvu jako jeden z posledních států Unie a to z důvodů přezkoumávání smlouvy německým ústavním soudem. Německý Spolkový sněm, který má 598 členů a pro schválení dokumentu bylo zapotřebí dvoutřetinové většiny, ratifikoval smlouvu 24. dubna 2008. Pro ratifikaci Lisabonské smlouvy z 574 přítomných členů dolní komory se vyslovilo 515 poslanců, 58 zákonodárců bylo proti a jeden se zdržel hlasování. Dokument podpořily všechny frakce Spolkového sněmu, tedy Německá sociální demokracie (SPD), Křesťansko Demokratická unie (CDU), Křesťansko Sociální unie (CSU), Svobodně demokratická strana (FPD), Spojenectví90/Zelení (Bündnis90/Die Grünen), s výjimkou Levice (Die Linke). Horní komora, Spolková rada, schválila Lisabonskou smlouvu 23. května 2008 a tím dokončila ratifikaci tohoto dokumentu, který musel ještě podepsat německý prezident Horst Köhler. Jeho podpis zdržela stížnost, kterou podali levicoví poslanci k německému ústavnímu soudu. Ten se 10. února 2008 zabýval žalobou podanou proti souhlasu obou komor německého parlamentu s touto smlouvou, která mění fungování EU. Zákonodárci opoziční Levice napadli smlouvu s tím, že podle jejich názoru je smlouva v rozporu se spolkovou ústavou, neboť prý předává příliš mnoho národních pravomocí orgánům Unie. Soud se měl tedy zabývat tím, jestli evropské právo není v rozporu s německou ústavou. Německý Ústavní soud 30. června 2008 rozhodl, že Lisabonská smlouva není v rozporu s německým právem, ale dočasně pozastavil její ratifikační proces. Soud požadoval, aby obě parlamentní komory opravily zákon o ratifikaci Lisabonské smlouvy s tím, že musí získat větší podíl na rozhodování. Podle toho by tedy všechny změny Lisabonské smlouvy formálně schvalovali jak Spolkový sněm, tak také Spolková rada. Konkrétně by tento zákon německému parlamentu zaručoval včasné, nepřetržité a písemné informování vlády o všech změnách týkajících se EU, zvláště pak v zahraniční, bezpečnostní a obranné politice. Vláda rovněž musí dát parlamentu prostor k vyjádření svého postoje k vyjednávacím pozicím vlády vůči EU, pokud jde o přesouvání kompetencí do Bruselu. Spolkovým sněmem 8. září 2008 schválil doprovodné zákony k Lisabonské smlouvě, kterým Ústavní soud podmínil pokračování ratifikačního procesu. O 10 dní později zákony schválila i druhá komora

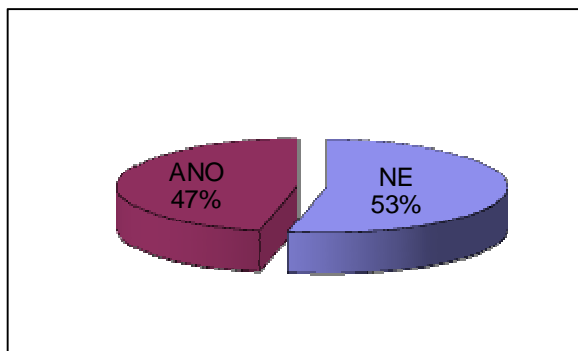
německého parlamentu. Spolkový prezident Horst Köhler dne 25. září 2008 ukončil svým podpisem ratifikaci Lisabonské smlouvy.

4.2 Irsko

Do Evropských společenství 1. ledna 1973 vstoupilo Irsko společně s Velkou Británií a Dánskem. V době vstupu bylo Irsko nejméně rozvinutým členským státem ES, jeho HDP v roce vstupu činilo 58 % HDP/obyvatele ES a v zemědělství byla zaměstnávána čtvrtina pracovních sil. Irsku připojením do ES plynula řada výhod, které mu přinesly odstranění viditelných překážek zahraničního obchodu, což vedlo ke zvýšení konkurence na irském trhu. Další výhoda, která Irsku plyne z členství v Unii, je vstup na jednotný evropský trh, především na trh Velké Británie. Rozšíření ES o státy jižní Evropy vedlo k prohlubování rozdílu mezi členskými státy a na významu začala nabírat regionální a strukturální politika. Irové dokázali využít finanční pomoci ze strukturálních fondů EU nejenom na podporu zaostalých regionů, ale i na další aktivity, např. investice do lidských zdrojů, infrastruktury, životního prostředí, turistiky, apod. Irsko se řadí mezi státy, které jsou čistými příjemci z rozpočtu Evropské unie.

Irové byli jedinými občany Unie, kteří o Lisabonské smlouvě rozhodovali v referendu, protože irská ústava to vyžaduje u všech smluv, které ji pozměňují. Referendum se uskutečnilo 12. června 2008 a oficiální výsledky byly známy o den později. K hlasovacím urnám se dostavilo celkem 1 614 866 oprávněných voličů. Pro Lisabonskou smlouvu hlasovalo 46,6 % voličů, což je 752 451 z celkových oprávněných voličů. Smlouva byla zamítnuta 862 415 voliči z celkového počtu, kteří přišli odevzdat svůj hlas. Graf č. 1 ukazuje procentuální zastoupení voličů, kteří smlouvu podpořili nebo odmítli.

Graf č. 1 Výsledek irského referenda z 12. června 2008

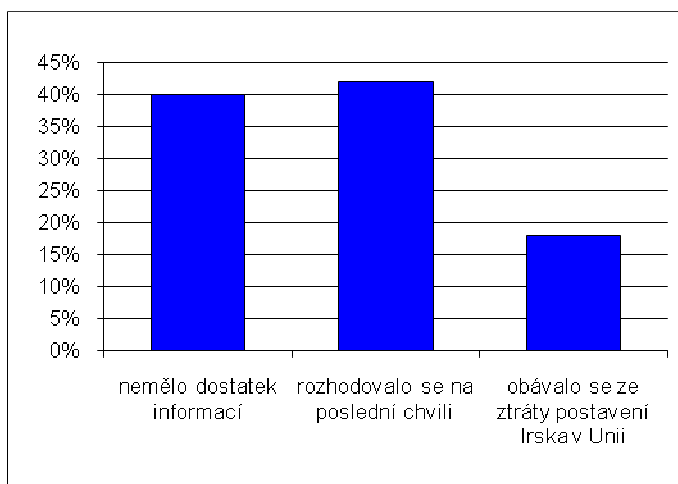

Zdroj: Irské veřejnoprávní médium RTE [online]. [cit. 18. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.rte.ie/news/2008/0613/eulisbon.html>>.

Zamítavý postoj irského obyvatelstva vyvolal mezi špičkami Evropské unie velké pozdvižení. Na summitu EU konaného o týden později měl irský premiér Brian Cowen vysvětlovat, proč Irové odmítli Lisabonskou smlouvu. Podle některých to bylo právě kvůli špatné informovanosti veřejnosti z řad vlády a silnou protikampaní, kterou vedli odpůrci Lisabonu v čele s Declenem Ganleym. Irský deník Irish Independent uvedl další z možných vysvětlení, proč se obyvatelé Irska ke smlouvě postavili zamítavě a těmi byly ztráta kontroly nad daněmi, neutralitou země a veřejnými službami. Ke vzniklé situaci se EU stavila optimisticky a říkala, že by ratifikace Lisabonské smlouvy měla i nadále pokračovat. Důvody, které zazněly pro dokončení ratifikačního procesu zbývajících členskými státy, byly, že Unie smlouvu potřebuje pro svou akceschopnost. Bez smlouvy by údajně nebylo možné zabezpečit chod institucí při dalším rozšíření směrem na Balkán.

V září 2008 si nechala irská vláda udělat průzkum veřejného mínění, proč Lisabonská smlouva byla v referendu zamítnuta. Občané Irska rozhodovali o dokumentu 12. června 2008 a z celkového počtu zúčastněných voličů se proti vyslovilo 53,4 %. Z výsledků, které pro irskou vládu zpracovalo ministerstvo zahraničí, vyplynulo, že 40 % voličů, kteří smlouvě vyslovili NE, nemělo o dokumentu dostatek informací, 42 % voličů se rozhodovalo o tom, jak budou hlasovat, na poslední chvíli a 18 % voličů se obávalo ztráty postavení Irska v Unii.

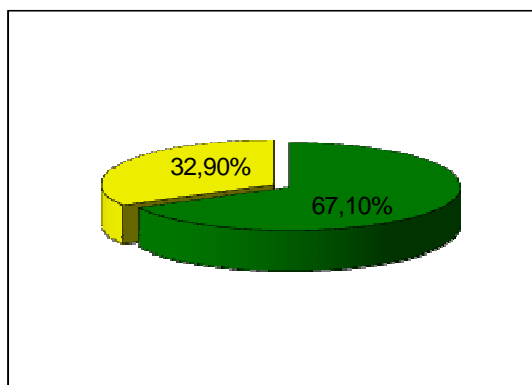
Graf č. 2 Výsledky průzkumu veřejného mínění o zamítavém postoji k Lisabonské smlouvě

Zdroj: *Irové zamítli Lisabonskou smlouvu, protože o ní neměli dost informací* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 10. 9. 2008 [cit. 18. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.ct24.cz/svet/eu/28249-irove-zamitli-lisabonskou-smlouvu-protoze-o-ni-nemeli-dost-informaci>>.

Po neúspěšném irském referendu o Lisabonské smlouvě uskutečněném na jaře roku 2008 se dojednávaly podmínky, aby Irové mohli o dokumentu rozhodnout znova. Irský ministr zahraničí Micheál Martin požadoval pro Irsko záruky, které by mohly vést k úspěšnému schválení smlouvy. Na prosincovém Summitu EU bylo ministrem zahraničí přislíbeno opakování referenda k Lisabonské smlouvě. Irsko si tedy vyjednalo záruky, které byly nezbytné pro vyhlášení nového referenda. Vyjednané záruky, které zůstanou v rukou Irů, se týkají oblastí daní, obrany, neutrality, rodinného práva a zákazu interrupcí. Irsko i nadále bude mít svého komisaře, což bylo také jednou z podmínek. Záruky budou právně a protokolárně zakotveny v přístupové smlouvě s Chorvatskem, kterou budou muset ratifikovat všechny členské státy, proto budou vyjednané záruky platit nejenom pro Irsko, ale i pro ostatní země. Druhé referendum o Lisabonské smlouvě se uskutečnilo 2. října 2009. Hlasování Irska sledovaly všechny země s velkým napětím, protože se očekával velmi těsný výsledek. Pro Lisabonskou smlouvu se vyslovilo 67,1 % zúčastněných voličů a proti dokumentu hlasovalo 32,9 % zúčastněných voličů. Výsledky druhého referenda už nebyly tak těsné, jako tomu bylo v prvním uskutečněném veřejném hlasování. Výsledky v EU byly přijaty pozitivně a smlouva čekala na schválení pouze v Polsku a v České republice.

Graf č. 3 Výsledek druhého referenda o Lisabonské smlouvě

Zdroj: Irský deník The Irish Times [online]. [cit. 18. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.irishtimes.com/indepth/lisbon2009>>.

4.3 Polsko

Další evropskou zemí, kterou provázely spory mezi zákonodárným orgánem a hlavou státu o ratifikaci Lisabonské smlouvy, bylo Polsko. Vláda v dolní komoře parlamentu, Sněmu, měla velké problémy smlouvu ratifikovat, protože neměla potřebnou většinu a opoziční strana Právo a spravedlnost v čele s Jaroslawem Kaczyńským vyhrožovala, že ratifikaci zablokuje. Mimo jiné se obávala, že vláda odvolá výjimku z aplikace Charty základních práv, kterou si Polsko vymohlo ještě za Kaczyńského vlády. Vyjednaná výjimka Polsku zaručuje zachovávat tradiční katolickou rodinnou politiku, která uznává pouze sňatky mezi mužem a ženou. Dolní komora Lisabonskou smlouvu ratifikovala 1. dubna 2008 a horní komora polského parlamentu smlouvu odsouhlasila 2. dubna 2008. Prezident Lech Kaczyńský otálel s podpisem smlouvy a po neúspěšném referendu v Irsku konané v červnu, označil dokument za předmětný a odmítl ho podepsat. Francie, která předsedala Radě EU v druhé polovině roku 2008, musela řešit odmítavý postoj nejenom Irů, ale také polského prezidenta. Ten se nechal slyšet, že dokument podepíše, až ho schválí i občané Irska v novém referendu, které bylo naplánováno na podzim roku 2009. Irové dokument na podruhé schválili a prezident Lech Kaczyńský stvrdil smlouvy svým podpisem 10. října 2009.

4.4 Česká republika

Česká republika byla poslední zemí Evropské unie, která ratifikovala Lisabonskou smlouvu. Dokument musela schválit Poslanecká sněmovna, Senát a nakonec se pod něj musel podepsat Prezident. Proces to nebyl jednoduchý, začal 1. dubna 2008, kdy Poslanecká sněmovna předala smlouvu k projednání Ústavně-právnímu výboru, Výboru pro evropské záležitosti a Zahraničnímu výboru. Skupina senátorů, převážně z klubu Občanské demokratické strany, pak podala 24. dubna stížnost k Ústavnímu soudu ČR, zda Lisabonská smlouva není v rozporu s právním řádem České republiky. Ústavní soud vyzval prezidenta republiky jako účastníka řízení při posuzování návrhu Senátu k podání vyjádření. Prezident poslal Ústavnímu soudu dopis, který byl rozdělen do dvou částí. V první části dopisu se prezident zabýval tím, zda je Lisabonská smlouva v souladu s ústavním pořádkem. Především se zamýšlel nad svrchovaností ČR, přímým účinkem právních předpisů EU, nejasným charakterem Listiny práv EU a přenosem pravomocí na EU. Ve druhé části se vyjadřuje ke způsobu ratifikace mezinárodních smluv.

Ústavní soud 25. listopadu 2008 zahájil jednání ve věci návrhu Senátu, kterého se zúčastnili prezident ČR, zástupce vlády ČR a zástupci obou komor českého parlamentu. O den později vynesl Ústavní soud nález, kterým shledal, že Lisabonská smlouva v člancích 2 odst. 1 (dříve 2a odst. 1), 4 odst. 2 (dříve 2c), 352 odst. 1 (dříve 308 odst. 1), 83 (dříve 69b odst. 1) a 216 (dříve 1881), obsažených ve Smlouvě o fungování Evropské unie, v člancích 2 (dříve 1a), 7 a 48 odst. 6 a 7 obsažených ve Smlouvě o Evropské unii a Listina základních práv Evropské unie, nejsou v rozporu s ústavním pořádkem ČR. Případný rozpor ostatních ustanovení Lisabonské smlouvy s ústavním pořádkem ČR Ústavní soud neposuzoval. Vyjádření soudu tedy nebránilo Parlamentu České republiky smlouvu schválit. Pro kladný postoj k Lisabonské smlouvě se museli vyjádřit 3/5 všech poslanců a 3/5 přítomných senátorů. Poslanecká sněmovna o dokumentu hlasovala 18. února 2009 a smlouvu podpořilo 125 poslanců. Senát o ní rozhodoval 6. června a kladný postoj ke smlouvě vyjádřilo 54 senátorů. Ratifikace Lisabonské smlouvy byla v dolní i horní komoře českého parlamentu ukončena a zbýval pouze podpis prezidenta České republiky.

Tabulka č. 7 Výsledky hlasování o Lisabonské smlouvě v Parlamentu ČR

Parlament ČR	Datum ratifikace	Pro	Proti	Zdržel se	Nepřítomen
Poslanecká sněmovna	18. 2. 2009	125	61	11	3
Senát	6. 5. 2009	54	20	5	2

Zdroj: Internetové stránky poslanecké sněmovny ČR [online]. [cit. 20. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=48969>>.
 Internetové stránky senátu ČR [online]. [cit. 20. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasy?G=9887&0=7>>.

Oddálení podpisu Lisabonské smlouvy prezidentem České republiky vyvolalo nejenom zamítnutí smlouvy v Irsku, ale i nejasný výsledek v Německu a Polsku. Koncem září roku 2009 ukončil ratifikaci německý prezident, Irové ve druhém referendu smlouvu schválili a ratifikační proces následně ukončil i polský prezident. Česká republika se ocitla jako jediná země EU, která smlouvu ještě neratifikovala. Ze strany Evropské unie byl vyvíjen tlak na českého prezidenta, aby s ratifikací Lisabonské smlouvy neotálel. Skupina 17 senátorů 29. září 2009 opětne podala návrh na přezkoumání Lisabonské smlouvy o další články k Ústavnímu soudu, který během řízení několikrát doplnila. Ústavní soud tento návrh přezkoumal přednostně a 3. listopadu rozhodl, že předložené návrhy Lisabonské smlouvy nejsou v rozporu s ústavním pořádkem ČR. Během projednávání návrhu Ústavním soudem, prezident požádal o výjimku pro ČR z Listiny práv EU o neprolomení Benešových dekretů, kterou spojoval se svým podpisem. Podle jeho slov chtěl zabránit případným majetkovým nárokům sudetských Němců, kteří o svůj majetek přišli po 2. světové válce právě na základě dekretů bývalého prezidenta Edvarda Beneše. Na říjnovém summitu EU byla dohodnuta výjimka pro Českou republiku z Listiny práv EU. Protokol č. 30 připojený k Listině práv EU, zmiňuje v článku 1., 2. a 3. výjimky, vyjednané Polskem a Spojeným královstvím, platné také pro ČR. Prezident Lisabonskou smlouvu podepsal 3. listopadu 2009.

Průzkumy veřejného mínění v České republice

První průzkum byl proveden Centrem pro výzkum veřejného mínění (dále jen CVVM) v dubnu 2008, tedy předtím, než skupina senátorů (převážně z klubu ODS) podala stížnost k Ústavnímu soudu. Průzkum CVVM probíhal v době od 7. 4. – 14. 4. 2008, respondenti byli vybíráni na základě kvót (regiony NUTS II, velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání) a metoda probíhala osobním rozhovorem tazatele s respondentem na základě standardizovaného dotazníku. Respondentům byly položeny 3 otázky: 1. Zda vědí, co pojem Lisabonská smlouva znamená, 2. Zda pociťují dostatek či nedostatek informací o dění ohledně Lisabonské smlouvy, 3. Zda se o smlouvu zajímají. Z průzkumu bylo patrné, že informovanost v ČR o Lisabonské smlouvě byla velice nízká.

Na položenou otázku „Zda respondenti vědí, co pojem Lisabonská smlouva znamená“, odpovědělo 44 % dotázaných, že vůbec neví, 37 % matně tuší, 16 % ví docela dobře a 3 % ví velmi dobře. Rozdíly v odpovědích se lišily v jednotlivých kategoriích. Muži věděli více než ženy, co pojem znamená. Dále čím vyšší vzdělání respondenti měli, tím vyšší byla jejich znalost a rovněž bylo důležité, že čím více lidí vnímalo členství ČR v EU za pozitivní, tím vyšší povědomost o smlouvě měli. Na druhou otázku „Zda respondenti pociťují dostatek, či nedostatek informací o dění ohledně Lisabonské smlouvy“, odpovědělo 48 % dotázaných, že informace rozhodně nemá, 30 % jich má spíše dostatek, 10 % spíše nedostatek, 2 % rozhodně nedostatek a 10 % dotázaných neví. Na dostatek informací si nestěžovali vzdělanější respondenti a ti, co zastávali pozitivní názor na členství ČR v EU. Pohlaví respondentů v této otázce nehrálo roli. Poslední otázka z dotazníku se ptala „Zda respondenti se zajímají o smlouvu.“ 46 % dotázaných odpovědělo, že se vůbec nezajímá, 35 % se spíše nezajímá, 15 % se spíše zajímá, 1 % dotázaných se velmi zajímá a 3 % neví. Odpovědi respondentů byly stejně závislé na pohlaví, vzdělání a postoj k členství jako v předchozích otázkách.

Poslední výzkum provedlo CVVM v říjnu 2009 za stejných podmínek jako ten první. Sledovaný časový odstup od prvního šetření ukázal, že povědomost a informovanost lidí o Lisabonské smlouvě se poměrně zvýšila. Na otázku „Zda respondenti vědí, co pojem Lisabonská smlouva znamená“, odpovědělo 17 %, že vůbec neví, 45 % matně tuší, 32 % ví docela dobře a 6 % ví velmi dobře. Na druhou položenou otázku „Zda pociťují dostatek či nedostatek informací o dění ohledně Lisabonské smlouvy“, odpovědělo 6 % dotázaných, že neví, 30 % odpovědělo, že jich je nedostatek, 27 % spíše dostatek a 3 % rozhodně dostatek.

Na poslední dotazovanou otázku „Zda se respondenti zajímají o dění ohledně Lisabonské smlouvy“, odpovědělo 1 % dotázaných, že neví, 32 % se vůbec nezajímá, 36 % se spíše nezajímá, 27 % se spíše zajímá a 4% respondentů se velmi zajímá o dění ohledně Lisabonské smlouvy. Příloha č. 3 a příloha č. 4 obsahuje grafy porovnávající změnu postoje respondentů k prvním dvěma otázkám, položených mezi prvním a posledním výzkumem.

5 Závěr

Ratifikace Lisabonské smlouvy nebyla nikterak jednoduchá, nejenom v České republice, ale i v některých státech Evropské unie. V kapitole 4 jsem se zabývala zeměmi, ve kterých byl ratifikační proces obdobně složitý jako v ČR a popisovala jsem způsob, jakým ratifikace dokumentu postupovala. Nezabývala jsem se však druhou stranou mince a tou byly negativní, někdy až odmítavé postoje lidí, či skupin, kteří s daným dokumentem nesouhlasili. Hlavní argumenty pro nepřijetí Lisabonské smlouvy můžeme shrnout do bodů, kterými byly nedostatečná informovanost veřejnosti a s tím související způsob ratifikace, nepřehlednost a příliš velká složitost dokumentu pro veřejnost, státy se vzdávají své suverenity ve prospěch evropských entit, posílená pravomoc nevolených orgánů, právní subjektivita Unie, která by měla rozhodovat o citlivých otázkách každé země apod.

Neúspěšná referenda o euroústavě ve Francii a Nizozemsku byly hlavním důvodem, proč se Lisabonská smlouva ratifikovala parlamentní cestou ve 26 zemích Evropské unie. Političtí představitelé kladli důraz na nutnost nové reformní smlouvy, která podle nich umožní efektivnější fungování Unie nejen pro stávajících 27 členů, ale i v případě dalšího rozšíření jihovýchodním směrem. Podle nich měla být smlouva ratifikovaná v co nejbližší době, tedy do června 2009, kdy se měly uskutečnit volby do Evropského parlamentu. Diskuse o tomto dokumentu začala až s posledními 4 zeměmi, u kterých byla ratifikace nejobtížnější. Ve společnosti se projevovali lidé, kteří bojovali proti schválení dokumentu. Jejich argumenty se týkaly toho, že Lisabonská smlouva je velmi podobná euroústavě, která už byla zamítnuta. Dále argumentovali tím, že Irové smlouvu odmítli v referendu a tak by bylo zbytečné v dalších ratifikacích pokračovat. Dokument je podle těchto skupin nepřehledný a složitý, neboť novelizuje dvě nejpodstatnější zakladatelské smlouvy (Smlouvu o EU a Smlouvu založení ES) a je psán složitým právním jazykem. Nesouhlasili i s procesem ratifikace, protože podle jejich názoru by měli o tak zásadním dokumentu rozhodnout občané. Nelíbilo se jim připojení Listiny základních práv EU k Lisabonské smlouvě, kdy tímto krokem se Listina stává právně závaznou. Obávali se nároků sudetských Němců, kterým byl majetek konfiskován po druhé světové válce. Stavěli se odmítavě také k tomu, že přijetím Lisabonské smlouvy se státy vzdávají své suverenity a Unie tak vytvoří jakýsi federativní stát, ve kterém nebudou práva a povinnosti upraveny Ústavou jednotlivých států, ale pouze jednotnou Ústavou, která je jim nadřazena. Lisabonská smlouva podle jejich názoru převádí značnou část pravomocí na orgány Unie a rozšiřuje oblasti, ve kterých Rada původně hlasovala na

základě jednomyslnosti, na hlasování kvalifikovanou většinu. Nelíbilo se jim také nové rozdělení pravomocí, převážně těch sdílených, kdy členské státy konají pouze v tom rozsahu, v jakém Unie nekonala. Smlouva tedy nedefinuje žádné oblasti, ve kterých má výlučné právo pouze členský stát a Unie do nich nesmí zasahovat.

Lisabonská smlouva je ratifikována a čas ukáže, zda se naplní cíle, které smlouva definuje a z Evropské unie se stane demokratičtější, transparentnější a účinnější celek. Nepochybuji však o tom, že EU novou smlouvu potřebovala, protože stávající pravidla byla navržena pro mnohem menší EU a pro evropský celek, který se nemusel potýkat s novodobými problémy, jako je např. rozrůstání celosvětové globalizace, propojování komoditních a finančních trhů, změna klimatu nebo světovou recesi, která svět postihla v předloňském roce. Otázkou ovšem i nadále zůstává, jestli je právě Lisabonská smlouva tou, která pomůže EU řešit tyto problémy a zajistit lepší způsob jejího fungování.

Seznam použité literatury

Monografické publikace

1. FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.
2. HAVEL A HOLÁSEK. *Úplné znění Evropského práva, základní dokumenty ve znění Lisabonské smlouvy*. Ostrava-Hrabůvka: Sagit, a. s., 2010. 304 s. ISBN 978-80-7208-785-3.
3. JANKŮ, M. *Evropská unie – právní systém*. 1. vyd. Praha: Komputer Press, 2002. 163 s. ISBN 80-7226-806-6.
4. KLVAČOVÁ, E.; MALÝ, J. aj. *České národní zájmy v procesu evropské integrace*. 1. vyd. Editino: Professional publishing, 2008. 126 s. ISBN 978-80-86946-89-4.
5. KÖNIG, P.; LACINA, L.; PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barriister & Principal, s. r. o., 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.
6. ZLÝ, B. *Evropská unie v přelomovém období*. 1. vyd. Slezská univerzita v Opavě, 2002. 204 s. ISBN 80-7248-149-5.
7. ZLÝ, B. aj. *Integrační procesy ve světové ekonomice*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2004. 234 s. ISBN 80-248-0592-8.

Elektronické zdroje

8. ANTHONY COUGLAN. Lisabonská smlouva je utajenou ústavní revolucí. Centrum pro ekonomiku a politiku [online]. [cit. 1. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://cepin.cz/cze/newsletter.php>>.
9. *Barroso: jmenování nové komise závisí na ratifikaci Lisabonu v ČR* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 20. 10. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/70172-barroso-jmenovani-nove-komise-zavisi-na-ratifikaci-lisabonu-v-cr/>>.
10. *Bundestag udělal další krok k ratifikaci Lisabonu* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 8. 9. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/66186-bundestag-udelal-dalsi-krok-k-ratifikaci-lisabonu/>>.
11. *Česká výjimka z Listiny práv EU* [online]. Mladá fronta dnes 30. 10. 2009 [cit. 15. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/dokument-ceska-vyjimka-z-listiny-prav-eu-ffh-/prilohy.asp?c=A091030_103904_prilohy_adb>.

12. *Česko se musí zaručit za Klause, jinak nedostane výjimku z Lisabonu* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 26. 10. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/70745-cesko-se-musi-zarucit-za-klause-jinak-nedostane-vyjimku-z-lisabonu/>>.
13. Český informační portál EURACTIV [online]. [cit. 15. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-institute/link-dossier/vliv-evropskeho-parlamentu-na-rozhodovani-v-eu-000064>>.
14. *Evropa Klause kritizuje i chápe* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 9. 10. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/69196-evropa-klause-kritizuje-i-chape/>>.
15. Internetové stránky centra pro výzkum veřejného mínění 20. 11. 2009 [online]. [cit. 18. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&shw=100969>>.
16. Internetové stránky centra pro ekonomiku a politiku [online]. [cit. 1. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://cepin.cz/cze/newsletter.php>>.
17. Internetové stránky centra pro ekonomiku a politiku [online]. [cit. 1. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://cepin.cz/cze/newsletter.php>>.
18. Internetové stránky centra pro ekonomiku a politiku [online]. [cit. 1. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://cepin.cz/cze/newsletter.php?str=3&order=0>>.
19. Internetové stránky centra pro ekonomiku a politiku [online]. [cit. 1. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://cepin.cz/cze/newsletter.php?str=3&order=0>>.
20. Internetové stránky českého předsednictví v Radě EU 29. 10. 2008 [online]. [cit. 21. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/about-the-eu/eu-decision-making/rozhodovaci-procedury-578/>>.
21. Internetové stránky o Evropské unii [online]. [cit. 27. 1. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=6&tema=44>>.
22. Internetové stránky o Evropské unii [online]. [cit. 27. 1. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=6&tema=44>>.
23. Internetové stránky evropského občana [online]. [cit. 21. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://obcan.ecn.cz/index.shtml?apc=ej--1-&t=238613>>.
24. Internetové stránky Evropské komise [online]. [cit. 4. 4. 2010]. Dostupný z VWWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_105_cs.htm>.
25. Internetové stránky Evropské komise [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z VWWW: <http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/citizens_initiative/index_cs.htm>.

26. Internetové stránky evropského portálu EUROSOP [online]. [cit. 14. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.eurosop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikac/>>.
27. Internetové stránky Evropské unie [online]. [cit. 14. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<eurora.eu/lisbon_treaty/countries/index_cs.htm#>.
28. Internetové stránky o Evropské unii [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.eurosop.cz/8900/sekce/zmeny-po-lisabonske-smlouve/>>.
29. Internetové stránky o Lisabonské smlouvě: Průběh ratifikace [online]. [cit. 15. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.lisabonskasmlouva.cz/index.php?menu=5&>>.
30. Internetové stránky poslanecké sněmovny ČR [online]. [cit. 20. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=48969>>.
31. Internetové stránky prezidenta ČR Václava Klause. Odpověď prezidenta republiky Ústavnímu soudu ohledně Lisabonské smlouvy 5. 6. 2008 [online]. [cit. 15. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.klaus.cz/clanky/1493>>.
32. Internetové stránky prezidenta ČR Václava Klause. Lisabonská smlouva manuál pro začátečníky 27. 12. 2008 [online]. [cit. 15. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.klaus.cz/clanky/583>>.
33. Internetové stránky senátu ČR [online]. [cit. 20. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasy?G=9887&0=7>>.
34. Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy. 18. 1. 2010 [online]. [cit. 27. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.
35. Internetové stránky Vlády ČR. Analýza dopadu Lisabonské smlouvy. 18. 1. 2010 [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=457>>.
36. *Irové budou podruhé rozhodovat o Lisabonu 2. října* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 8. 7. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.ct24.cz/svet/eu/60311-irove-budou-podruhe-rozhodovat-o-lisabonu-2-rijna/>>.
37. *Irové řekli Lisabonské smlouvě ne* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 13. 6. 2008 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.ct24.cz/svet/18651-irove-rekli-lisabonske-smlouve-ne/>>.
38. *Irové zamítli Lisabonskou smlouvu, protože o ní neměli dost informací* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 10. 9. 2008 [cit. 18. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.ct24.cz/svet/eu/28249-irove-zamitli-lisabonskou-smlouvu-protoze-o-ni-nemeli-dost-informaci/>>.

39. Irské veřejnoprávní medium RTE [online]. [cit. 18. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.rte.ie/news/2008/0613/eulisbn.html>>.
40. *Irsko žádá záruky, že bude mít po schválení Lisabonské smlouvy svého komisaře* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 8. 12. 2008 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/38335-irsko-zada-zaruky-ze-bude-mit-po-schvaleni-lisabonske-smlouvy-sveho-komisare/>>.
41. Irský deník The Irish Times [online]. [cit. 18. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.irishtimes.com/indepth/lisbon2009>>.
42. *Kaczynski nepodepíše Lisabonskou smlouvu* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 1. 7. 2008 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/20449-kaczynski-nepodepise-lisabonskou-smlouvu/>>.
43. *Lisabon by mohl platit od prosince, věří Unie* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 3. 11. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/71488-lisabon-by-mohl-platit-od-prosince-veri-unie/>>.
44. *Lisabonská smlouva v Irsku prošla, oči Evropy se stáčí k Česku* [online]. Hospodářské noviny 3. 10. 2009 [cit. 15. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://zahranicni.ihned.cz/c1-38511960-lisabonska-smlouva-v-irsku-prosla-oci-evropy-se-staci-k-cesku> 3. 10. 2009>.
45. LUKÁŠ PETŘÍK. Bývalý europoslanec Jens Peter Bonde: Lisabonská smlouva znamená skrytý státní převrat. *Europortál* [online]. 15. 12. 2008 [cit. 15. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.euportal.cz/Articles/3774-byvaly-europoslanec-jens-peter-bonde-lisabonska-smlouva-znamena-skrity-statni-prevrat.aspx>>.
46. LUKÁŠ STRAŠÍK. Německý Bundestag a Dánsko schválily Lisabonskou smlouvu. *Čt24* [online]. 24. 4. 2008 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/13002-nemecky-bundestag-a-dansko-schvalily-lisabonskou-smlouvu/>>.
47. *Německý ústavní soud posuzuje Lisabonskou smlouvu* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 10. 2. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/45081-nemecky-ustavni-soud-posuzuje-lisabonskou-smlouvu/>>.
48. *Německý ústavní soud posvětil Lisabon, zastavil ale jeho ratifikaci* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 3. 6. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/59527-nemecky-ustavni-soud-posvetil-lisabon-zastavil-ale-jeho-ratifikaci/>>.
49. *Německo ratifikovalo Lisabon, stále se čeká na Česko, Irsko a Polsko* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 25. 9. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/67905-nemecko-ratifikovalo-lisabon-stale-se-ceka-na-cesko-irsko-a-polsko/>>.

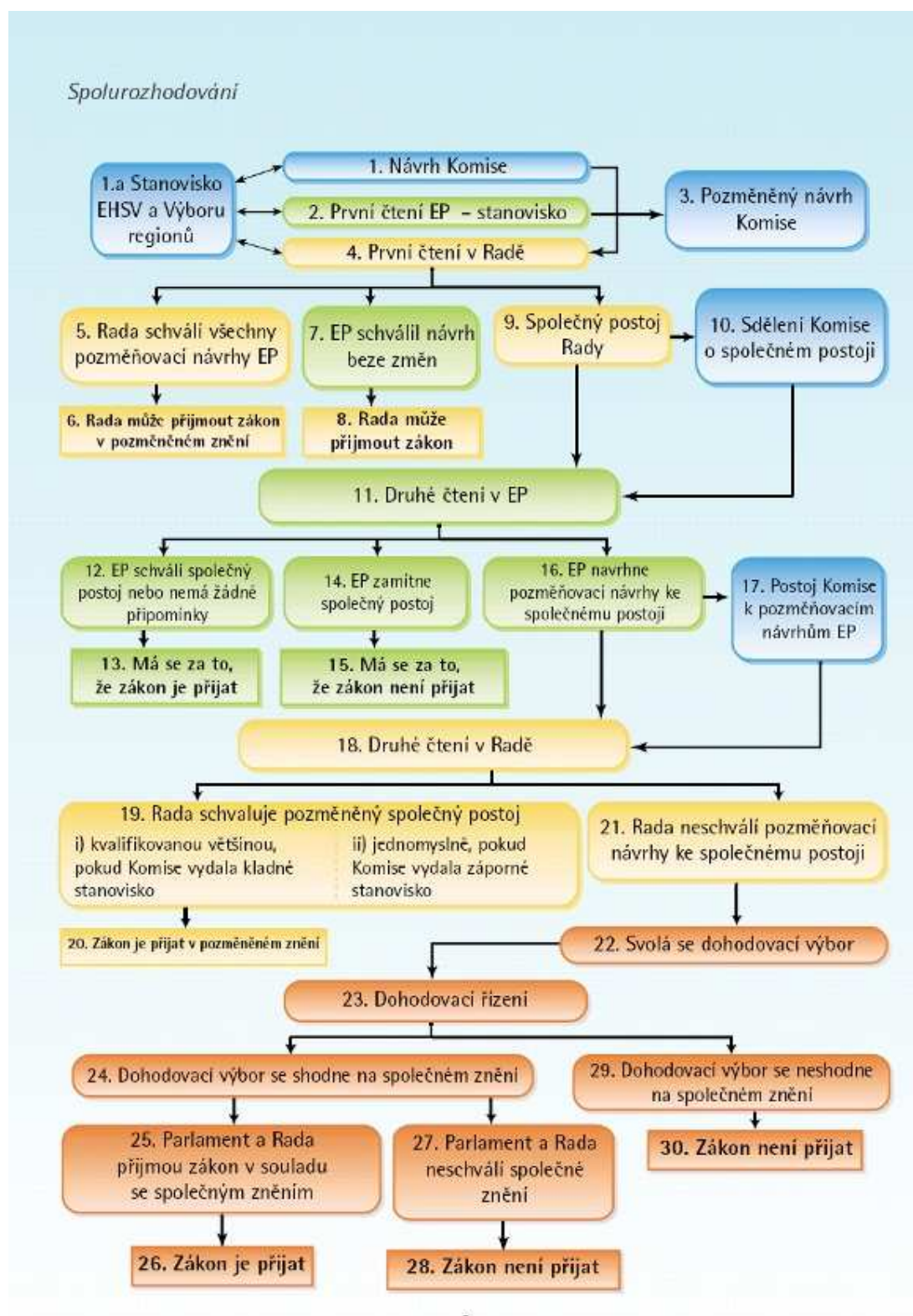
50. Oficiální stránky Evropské komise [online]. [cit. 28. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/citizens_initiative/index_cs.htm>.
51. Oficiální stránky Evropské komise [online]. [cit. 28. 4. 2010]. Dostupný z WWW:<http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/68/index_cs.htm>.
52. PETRA BAHOUNKOVÁ. *Irové dnes rozhodují o osudu Evropy*. ČT24 [online]. 2. 10. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/68413-irove-dnes-rozhoduji-o-osudu-evropy/>>.
53. *Polský prezident podepsal Lisabon, Klaus zůstává poslední* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 10. 10. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/69256-polsky-prezident-podepsal-lisabon-klaus-zustava-posledni/>>.
54. *Summit EU řeší Irské odmítnutí Lisabonské smlouvy* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 19. 6. 2008 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/19199-summit-eu-resi-irске-odmitnuti-lisabonske-smlouvy/>>.
55. *Vyhoví Unie Klausovi, Maďaři hrozí na summitu vetem* [online]. Zpravodajský kanál ČT24 26. 10. 2009 [cit. 17. 3. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/eu/70945-vyhovi-unie-klausovi-madari-hrozi-na-summitu-vetem/>>.

Seznam zkratk

COPS	Politický a bezpečnostní výbor
COREPER	Výbor stálých zástupců
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ER	Evropská rada
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
EHS	Evropské hospodářské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
JEA	Jednotný evropský akt
OECD	Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Seznam příloh

Příloha č. 1 Procedura spolurozhodování

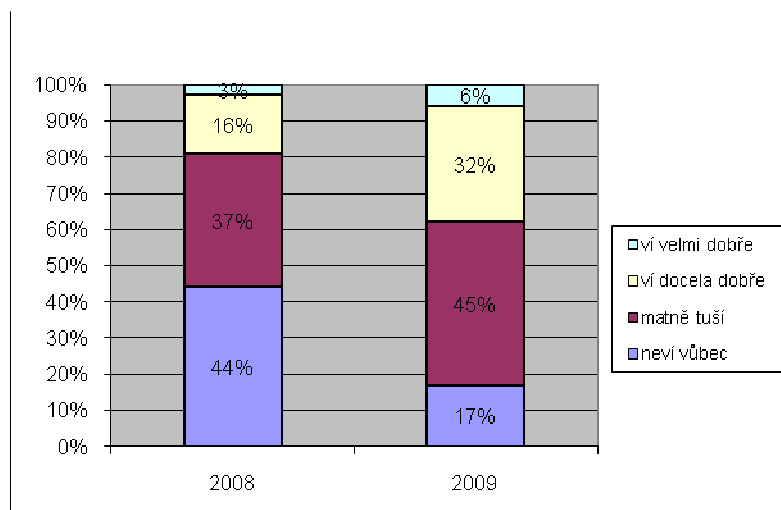
Zdroj: Oficiální stránky Evropské komise [online]. [cit. 28. 4. 2010]. Dostupný z WWW:<http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/68/index_cs.htm>.

Příloha č. 2 Průběh ratifikace Lisabonské smlouvy ve členských zemích EU

Země	Schválení parlamentem nebo referendem	Ukončení ratifikace
Belgie	6. 3. 2008 – Senát, 10. 4. 2008- Poslanecká sněmovna	15. 10. 2008
Bulharsko	21. 3. 2008	3. 11. 2009
Česká republika	18. 2. 2009 – Poslanecká sněmovna, 6. 5. 2009 – Senát	3. 11. 2009
Dánsko	24. 4. 2008	29. 5. 2008
Estonsko	11. 6. 2008	23. 9. 2008
Finsko	11. 6. 2008	30. 9. 2008
Francie	7. 2. 2008	14. 2. 2008
Irsko	3. 10. 2009 – referendum	23. 10. 2009
Itálie	23. 7. 2008 – Senát, 31. 7. 2008 – Poslanecká sněmovna	8. 8. 2008
Kypr	3. 7. 2008	26. 8. 2008
Litva	8. 5. 2008	26. 8. 2008
Lotyšsko	8. 5. 2008	16. 6. 2008
Lucembursko	29. 5. 2008	21. 7. 2008
Maďarsko	17. 12. 2007	6. 2. 2008
Malta	29. 1. 2008	6. 2. 2008
Německo	24. 4. 2008 – dolní komora, 23. 5. 2008 – horní komora	25. 9. 2009
Nizozemsko	5. 6. 2008 – dolní komora, 8. 7. 2008 – horní komora	11. 9. 2008
Polsko	1. 4. 2008 – dolní komora, 2. 4. 2008 – horní komora	10. 10. 2009
Portugalsko	23. 4. 2008	17. 6. 2008
Rakousko	9. 4. 2008 – dolní komora, 24. 4. 2008 – horní komora	13. 5. 2008
Rumunsko	4. 2. 2008	11. 3. 2008
Řecko	11. 6. 2008	12. 8. 2008
Slovensko	10. 4. 2008	24. 6. 2008
Slovinsko	29. 1. 2008	24. 4. 2008
Španělsko	26. 6. 2008 – dolní komora, 15. 7. 2008 – horní komora	8. 10. 2008
Spojené království	11. 3. 2008 – dolní komora, 18. 6. 2008 – horní komora	16. 7. 2008
Švédsko	20. 11. 2008	3. 12. 2008

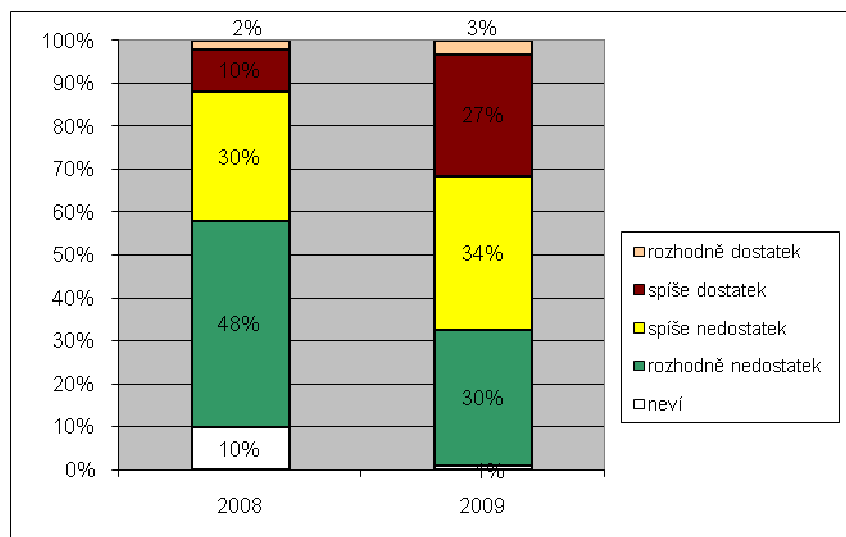
Zdroje: Internetové stránky evropského portálu Euroskop [online]. [cit. 14. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<<http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikac/>>. Internetové stránky Evropské unie [online]. [cit. 14. 3. 2010]. Dostupný z WWW:<eurora.eu/lisbon_treaty/countries/index_cs.htm#>>.

Příloha č. 3 Výsledek šetření centra pro výzkum veřejného mínění na otázku: Zda lidé vědí, co pojem Lisabonská smlouva označuje?

Zdroj: Internetové stránky centra pro výzkum veřejného mínění 20. 11. 2009 [online]. [cit. 18. 3. 2010]. Dostupný z WWW:
< <http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&shw=100969>>.

Příloha č. 4 Výsledek šetření centra pro výzkum veřejného mínění na otázku: Zda lidé mají dostatek či nedostatek informací o dění ohledně Lisabonské smlouvy?

Zdroj: Internetové stránky centra pro výzkum veřejného mínění 20. 11. 2009 [online]. [cit. 18. 3. 2010]. Dostupný z WWW:
< <http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&shw=100969>>.